

Poštnina plačana v gotovini.

PRIJATELJ

Š T E V. 5
M A J 1940
L E T O X I V

PRILOGA: *Za pridne roke*

Mislila je, da bo
njen Janko lahko nosil še lansko
spomladansko obleko

Zdaj pa vidi, da bo morala ne samo sebi in
možu, temveč tudi sinku kupiti blago za novo obleko

**VELIKO IZBIRO MANUFAKTURNEGA BLAGA ZA SPOMLADANSKE
IN POLETNE OBLEKE IMA VELEMANUFAKTURNA TRGOVINA**

Poseben oddelek za
linolej, preproge, zastore itd.

**A. E. Škabernè
Ljubljana**

ELIDA

mila

-ime jamči za najboljšo kakovost

- Bogata mehka pena blagodejno vpliva na kožo.
- Radi svoje izbrane sestavine polepšujejo polt in negujejo kožo.
- Obilni vonj ostane v milu do zadnjega ostanka in se še dolgo občuti na koži.

ELIDA BELI ŠPANSKI BEZEG
omamljivega vonja — snežnobeke barve

Rešitev ugank štev. 4

Križanka.

Vodoravno: 1. kopun, domov; 2. sova, kopa; 3. opozorilo; 4. p. izdanje, z; 5. Rus, r, o, dob; 6. Emona, slova; 7. črviv, devet; 8. rjavi; Ivan L(ah); 9. toto, z, atej; 10. (k)ači, gad, iti; 11. ni, pa, ar, vi. — Navpično: 1. h, prečrtan; 2. oso, umrjoči; 3. popisovati; 4. uvoz, nivo, p; 5. nazdravi, ga; 6. o, a, za; 7. varnosti; da; 8. opij, leva, r; 9. moledovati; 10. oko, oveneti; 11. d, zbadljiv.

Številnica.

Tak si, kakor aprilsko vreme.
(Ključ: postolka, imetek, rokav.)

Enačba.

No - žar + vi - lice + sad - je =
Novi Sad.

Zamenjalnica.

rame, Golar, noge, sok, selo.
Mera, logar, Egon, kos, osel = Mleko.

Uganke štev. 5

Križanka.

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

Vodoravno: 1. jugosl. luka; kamenina. — 2. predl.; veznik; predl.; pom. glag.; samogl. — 3. samo; obl. glagola, ki pomeni zagledati (obr.); predl. — 4. žen. ime; pogoj. veznik; žen. ime. — 5. sogl.; jugosl. mesto; sogl. — 6. vozilo; dom. žival. — 7. sogl.; jugosl. mesto; predl. — 8. vprašalnica (obr.); bat (obr.); član az. naroda. —

9. predl.; ime slav. Turka; dva samogl. — 10. samogl.; karta (obr.); toda; del kolesa; sogl. — 11. kovaška potrebščina; zapreka.

Navpično: 1. pecivo; riba. — 2. predl.; števniki; predl.; pivo (obr.); samogl. — 3. os. zaim.; elektr. pol; športni klub. — 4. os. zaim.; žen. ime; klica. — 5. sogl.; premogovnik v Sloveniji; predl. — 6. vpraš. prislov; vremenska škoda. — 7. sogl.; podežel. raznašalka pošte; predl. — 8. finsko mesto; vrsta vrbe; šport. — 9. predl.; žen. ime (obr.); pom. glag. — 10. predl.; os. zaim.; sogl.; predl.; sogl. — 11. stražnik; del posteljnine.

Premikalnica.

SOVJETI
AUSTRIA
KALKUTA
AMERIKA
VALONA

Premikaj besede tako, da dobiš v dveh zaporednih navpičnih vrstah dve stari meri (dolžinsko in ploskovno).

Skrivalnica.

Kosci, strel, gradnja, lesa, tramovje, poezija, uganke, orač, potnik, padalo, sredina.

Vzemi iz vsake besede dve zaporedni črki in sestavi iz njih pregovor.

Zlogovnica.

Iz zlogov: ba, da, gla, go, ja, le, nec, nec, ni, o, ob, pu, ra, ra, ro, sen, ste, ta, va, vo, vra, za, zlo — sestavi besede, ki pomenijo: 1. obšiv; 2. del svetlobne naprave; 3. razvpit; 4. gozdni sadež; 5. konj; 6. moške dom. živali; 7. mrva (seno); 8. varnostna naprava. — Vse druge in pete črke od zgoraj navzdol ti povedo neko Jurčičevo povest.

MALENKOSTI

◆ O VELIKIH LJUDEH ◆

Veliki francoski kirurg Petit je uspešno operiral neko odlično gospo. Le-ta mu je hotela povedati nekaj laskavega.

«Tako velik anatom, kakor ste vi,» je rekla, «zna gotovo zdraviti vse bolezni!»

«Motite se, gospa,» je odgovoril Petit, «Mi zdravniki smo, kakor pariški izvoščiki: poznajo vse ceste in ulice, a ne vedo, kaj se v hišah godi.»

*

Kralj Jakob I. je prišel nekoč v majhno angleško vas in je bil slavnostno sprejet. Med drugim mu je župan želel, da bi vladal tako dolgo, dokler bodo na nebu sonce, mesec in zvezde.

«Izključeno,» se je branil vladar. «Potem bi morali moji nasledniki vladati pri svečah.»

*

Adela Sandrock, slavna igralka, ki je po svojih komičnih vlogah postala ljubljenska v filmu, je prišla nekoč vsa razkačena k ravnatelju:

«Gospod ravnatelj, gospodična Renata Müller nosi v prvem dejanju isto modro obleko, kakor jaz. Prosim, prepovejte ji to.»

Ne najdem vzroka, da bi ji to prepovedal.»

«Vzrok je to, da bi naju lahko gledalej zamenjali.»

*

Slavni francoski pisatelj veseloiger Tristan Bernard se je odpeljal nekoč v Nizzo na počitnice. Obedoval je v

razkošnem hotelu. Ko so mu predložili pošteno zasoljen račun, je dal poklicati lastnika hotela. Med njima se je razvil tale dvogovor:

«Ali ste vi šef hotela?»

«Da, gospod. S čim vam morem postreči?»

«Ali ste res gospodar te hiše?»

«Ampak seveda, lahko mi verjamete!»

«Potem me objemite!»

Hotelir je bil v strašni zadregi. Gostje naokrog so se začeli muzati in smehljati. Tristan Bernard pa je rekel z jokavim glasom:

«Objemite me... to je poslednjič... nikoli več... se ne bova videla!»

Potem je plačal in odšel.

Polovična voznina na železnici in parnikih

LJUBLJANSKI VELESEJEM

1. DO 10. JUNIJA 1940

(47. RAZSTAVNA PRIREDITEV)

600 razstavljalcev iz tu- in inozemstva - Bogato založen velesejem

POSEBNE RAZSTAVE:

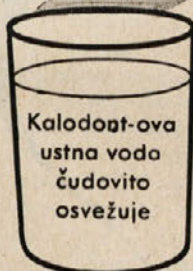
- pohištvo - avtomobili,
- obramba pred napadi
- iz zraka - naša pre-
- hrana - zobna tehnika

Na postajni blagajni kupite rumeno železn. legitimacijo za din 2,-

**Niti ne sluti
nevarnosti
v ustih!**

Ali morda tudi Vi še vedno ničesar ne ukrenete proti zobnemu kamnu, čeprav je najbolj nevaren sovražnik Vaših zob? Ne čakajte dokler ne bo prepozno in se Vam bodo začeli zobje majati, uporabljajte raje takoj Sargov Kalodont! To je v Jugoslaviji edina zobna krema, ki vsebuje sulforicinoleat, ki odstrani polagoma zobni kamen in prepreči, da se ne napravi na novo.

SARGOV

KALODONT

**Proti
zobnemu
kamnu**

Klewe:

Mož, ki preveč govori

Nekoč sem se vozil z brzim vlakom in sem imel vrata svojega kupeja odprta. V drugem kupeju sta bila mož in žena tudi pri odprtih vratih. Pa sem slišal, kako sta se pogovarjala:

«To je čudno,» je rekla žena, «da ti ne prestopa ugovarjaš.»

«Hm...», zamrmra mož.

«In tudi zdaj seveda...»

«Hm...»

«Kakšen hm? Pravim, da mora tako biti, in bo. Saj dobro veš, da ne trpim, da mi kdo drugače dela, kakor jaz hočem. Glej, vselej se nastaniva v hotelu 'Slon', pa nikoli v hotelu 'Evropa'. Nazadnje, če ti nočeš, greš lahko v hotel 'Slon', jaz grem pa v 'Evropo'».

«Hm...»

«Vidiš, to ti spet ni prav. Ti si venomer v opoziciji. V politiki si konservativec, doma pa revolucionar.»

«Hm...»

«Mar hočeš tudi to tajiti? Ti vse tajiš in zanikuješ. Kakor na primer ravno prejšnji teden. Jaz sem hotela iti h Grivčevim v 'vizito', ti pa nika-kor, čeprav nisi imel za to nobenega razloga. In zmeraj mora biti po tvo-jem...»

«Hm...»

«No, da, šla sva, ampak koliko sem se morala najokati in naprositi, tako da me je slednjič že veselje minilo...»

«Hm...»

«Hočeš reči, da sem se pri vsem tem dobro zabavala. No, to ni tvoja zasluga, temveč samo Ludvikova, ki je videl moje slabo razpoloženje in je poskrbel, da se malo razvedrim.»

«Hm...»

«Vem, da ti ni bilo všeč, pa tudi ti-sti Bobenčkovi ne, in ne Konjarjevim in drugim, ampak za nje se ne me-nim. Razumeš?»

«Hm...»

«Prosim te, samo ne ugovarjaj mi, ker mi je tega že preveč. Spomni se le na to, da sem že enkrat zaradi tvo-je jezičnosti zbolela in morala odpoto-vati v zdravilišče k morju.»

«Hm...»

«Ali res ne boš prenehal hm-kati?! S tem hmkanjem me boš spravil v blaznost. Če bi ti bilo kaj zame — ampak kaj je tebi do mene?!»

«Hm...»

«Vse bi še prenesla, samo ne tega večnega 'hm'».

«Hm...»

«Ti si pravi blebetač. In blebetav mož je najslabši mož.»

«Zagreb!» zakliče sprevodnik.

«Ampak — to ne more biti Zagreb!» zakliče ona.

«Hm» — zamrmra mož.

«Ti že spet ugovarjaš?! — pravi že-na razjarjena.

Švila

— v najnovejši izbiri:
nove kvalitete, moderni vzorci —

MANUFAKTURA

F. Ks.

Savin

LJUBLJANA, MESTNI TRG 24

PRIJATELJ

ŠTEV. 5

MAJ 1940

LETO XIV

POT DO USPEHA

Dale Carnegie:

Ljudem se moramo priljubiti

(Nadaljevanje.)

Današnje poglavje Vam bo lahko pridelalo marsikatero razočaranje.

Veliko je ljudi, ki nikakor nočejo svojega spomina obteževati z imeni. Že kar iz navade pravijo, da imajo že dovolj drugih reči v glavi. Toda težko si mislimo, da so imeli ti ljudje v življenju več opraviti, kakor na primer Franklin D. Roosevelt, ki pa si vendar zapomni imena ljudi, s katerimi se je kje in kdaj srečal.

Avtomobilska družba Chrysler mu je izdelala čisto poseben tip avtomobila. Tega sta nekega dne dostavila v Beli hiši eden izmed družbinih ravnateljev in mehanik. Pred menoj leži pismo tega ravnatelja, v katerem mi popisuje svoj sprejem pri prezidentu:

«Razložil sem prezidentu celo vrsto skrivnih in posebnih naprav, ki smo jih izdelali v avtomobil. V zameno za to mi je dal izredno dragocene nauke, kako je treba z ljudmi ravnati.

Ko sva prišla v Belo hišo in so naju peljali k prezidentu, je bil ta nadvse priazen in uslužen. Natanko se je spominjal na moje ime, in posebno me je veselilo in mi budilo spošтовanje to, da se je živo zanimal za vse, kar sem mu kazal in razlagal. Voz je bil tako zgrajen, da se je dal popolnoma upravljati samo z rokami. Okrog nas se je polagoma nabralo mnogo ljudi, ki so z napeto pozornostjo zasledovali razlago. Prezident je pripomnil, da je čisto zadovoljen — treba je samo pritisniti na gumb, pa avto zdrči. «Edino, kar obžalujem,» je menil, «je to, da nimam časa, da bi ga narazen dejal in se natanko seznanil s strojem.»

In ko so potem prezidentovi prijatelji in sodelavci voz občudovali, je rekel še v navzočnosti vseh, da mi mora izraziti še svojo prav posebno zahvalo in svoje priznanje za ves trud, ki sem ga imel. Občudoval je potem podrobno še hladilnik, zrcalo, ura, posebno vrsto startne luči, oblažninjenje, šoferski sedež in razne ročne kovčge, ki so vsi nosili začetne črke njegovega imena. Z drugimi besedami — zanimal se je za vsako podrobnost, ničesar ni prezrl. Celo go-

spa Rooseveltova je morala občudovati novi avto, prav tako njegova zasebna tajnica in njegov tajnik. Na koncu je moral priti celo vratar, ki mu je bila naložena skrb za lepe kovčge.

Ko sem nato napravil s prezidentom še poskusno vožnjo, je opomnil, da ima še neki razgovor, da je ostal že trideset minut čez določeni čas in se mora zaradi tega posloviti.

Vzel sem svojega mehanika s seboj, ki sem ga bil prezidentu, ko sva tja prišla, tudi predstavil. Mehanik je bil malo v zadregi in je stal bolj v ozadju, zakaj Roosevelt se ni z njim dalje razgovarjal, ko sem mu ga predstavil. Ob slovesu pa mu je prezident podal roko, pri čemer ga je ogoril z njegovim imenom, da bi se mu izrečno zahvalil, da je prišel z menoj v Washington. Vse to je bilo popolnoma neobičajno; prezident je res vse tako mislil, kakor je povedal, zakaj o tem me je prepričal način, kako je to govoril. To se je kar slišalo iz njegovih besed.

Nekaj dni po najinem povratku v New York sem prejel prezidentovo fotografijo

z lastnoročnim podpisom in razen tega še kratko pismo, v katerem mi je iznova izrekel svoje priznanje. Meni je velika uganjka, od kod jemlje čas, da misli na vse te male formalnosti.»

Franklin D. Roosevelt se tega dobro zaveda, kakšno vlogo igra ljudem njihovo ime. Ve, da smo si ljudi že na pol pridobili, če jih po imenu nagovorimo, ker jim damo na ta način čutiti njihovo osebnost.

Toda kako ravna v tem pogledu večina drugih ljudi? Seznanijo se z nekom, se z njim zabavajo in, ko se poslovijo, so že davno pozabili, kako je bilo ime tistemu človeku, ki so se z njim še pravkar zabavali.

Dober spomin za imena je tudi politiku važen in potreben. Le naj samo enkrat pozabi ime katerega izmed svojih volilcev, pa bo kmalu tudi sam pozabljen.

In prav tako važen je seveda dober spomin za imena tudi v poslovnem in družabnem življenju.

Mislite torej vedno na to, da pomeni vsako izgovorjenje imena za njegovega nosilca zadoščenje, ki bo vselej učinkovalo.

Zato si zapomnite, če hočete biti priljubljeni, pravilo:

Vsakemu človeku je njegovo ime najlepša in najpomembnejša beseda v vsem njegovem jezikovnem zakladu.

(Se bo nadaljevalo.)

Prijazna beseda najde prijazen odziv

Na Vas se obračamo z vljudno prošnjo. Znano Vam je, da se je papir v nekaj mesecih zelo podražil. Najbrže tudi veste, da zahtevajo naši dobavitelji, da jim plačamo papir in tiskarski material naprej. Navzlic temu pa nismo naročnine za «Prijatelja» prav nič zvišali. Edina želja, ki jo imamo, je ta, da upoštevate naše težave in plačate naročnino za «Prijatelja», 62 dinarjev, če le mogoče še danes za vse leto. Veliko naročnic je to že storilo. Zato vsem iskrena hvala! Manjšino, ki še ni nakazala teh 62 dinarjev, pa prosimo, da se pridruži večini. Poslužite se priložene pološnice. Če že res ne morete nakazati za vse leto, pa pošljite vsaj za pol leta, to je 32 dinarjev. S tem nam pomagajte iz sedanjih težav.

Uprava.

Vojna v zaledju

«Lačni smo, kruha nam dajte! Prasci, ali bi radi vse sami požrli? Zakaj lažete, da je moke zmanjkalo? O, dobro vas poznamo! Takoj nam dajte moke in kruha, sicer bomo vzeli sami. Lačni smo!»

Pred nedograjeno cerkvijo, ki je imela čudno in značilno zgrajen zvonik v obliki granate, se je zgrnila množica žensk in otrok. V tej še neposvečeni cerkvi je bilo glavno skladišče mestnega prehranjevalnega odseka. Toda danes so ostala široka cerkvena vrata zaprta in zapahnjena. Sporočili so čakajočim, da pošiljke moke še ni in je najbrž ne bo niti jutri, niti pojutšnjem. Zato ni čuda, da so se ljudje razburili. Še bolj pa so njihovo jezo podžgala namigavanja nekaterih, ki so trdili, da ni res, da bi ne bilo moke, samo skrili so jo — za «svoje» ljudi.

Ženske so kričale kakor obsedene, otroci so jokali.

«Lačni smo! Kruha hočemo, kruha!»

«Razbijte šipe, da bomo videli, ali res ni moke!»

Tu in tam se je iztegnila roka in pobrala kamen ter ga vrgla v ozko zašiljeno cerkveno okno.

Redarji so se zaman trudili, da bi pomirili ljudi. Nič niso opravili. Ženske so bile razkačene kakor ose. Najpogumnejše so bile matere, ki jih je pač gnal njihov naravni nagon, da so zahtevale hrane za svoje otroke, ki so bili že bolni od glada.

«Vlomimo v skladišče!» se je čulo od nekod.

Množica se je zagnala k vratom, toda močni železni zapah se ni vdal pritisku.

«Pojdimo v mestno pisarno po ključe za skladišča!»

Črna reka ljudi je preplavila vso cesto in se kakor preteč hudourn oblak valila proti visokemu ozkemu poslopju, kjer je bila v prvem nadstropju pisarna prehranjevalnega oddelka.

«Kruha nam dajte! Lačni smo!»

Za visokimi okni se ni nič zganilo.

«Izberimo odposlance in jih pošljimo gor!»

«Jaz grem,» se je ponudila debelušna ženska, žena znanega vojnega dobičkarja.

Ženske so se razdraženo zasmejale.

«Ti si seveda najbolj lačna, ker imaš tako široko r... Kje pa imaš tisto slanino in cukar, ki ti ga prinaša dedec vsak dan?»

«Kakšen cukar in slanina, ljudje božji, kaj vendar govorite?» se je delala nevedno, vsa rdeča od jeze in zadrege.

«Kaj bi slepomišla, molči in izgini, če ne... Jaz vem lepo zgodbo o tebi in tvojem dedcu, ti ljudska pijavka, ti...» Visoka, koščena, črno oblečena ženska se je postavila pred njo in grozeče skrčila prste v pest.

Debeluška je prebledela in se izgubila med ljudmi.

Nato so izbrali odposlance, ki so odšli v pisarno. Dolgo se niso vrnili. Ljudje so nestrpnost čakali in zrlji v zaprta okna.

«Saj ne bodo nič opravili. Potolažili nas bodo z lepimi, puhlimi besedami, samo da nas odpravijo.»

«Ključke za skladišče naj nam dajo, da bomo videli, če res nimajo moke!»

Odposlanci so se vrnili. Povedali so, da moke res ni in je najbrž še nekaj dni ne bo. Ampak jutri bodo delili koruzni zdrob in marmelado.

«Hudiči, za norca nas imajo! Sami naj večno žro samo polento!»

Koščene pesti so grozile. Od nekod je prifrčal kamen. Blesteče steklo v oknu je zažvenketalo in se sesulo v tisoč koscev. Za hip se je v odprtini prikazal bled, prestrašen obraz mlade uradnice in izginil. Padlo je še več kamnov, in spet so zažvenketala okna.

«Tu imate, vračamo vam milo za drago!»

«Pojdimo k onim, ki imajo! Vzemimo vojnim dobičkarjem, ki hodijo s polnimi trebuhii okrog in se nam posmehujejo!»

Množica se je zagnala naprej po ulici. Reka ljudi se je polagoma razraščala v veletok, ki je čedalje huje hrumel in divjal. Razlil se je v več ulic. Steklo v oknih visokih, lepih hiš je žvenketalo. Roke so mrzlično grabile in trgale lepe čipkaste zastore in odnašale vse, kar so mogle v naglici doseči.

Šele po dolgem času se je redarjem posrečilo, da so množico razgnali in aretirali nekaj onih, ki so najhuje divjali. Toda kljub temu so mnogi neopaženo prinesli plen domov. Vendar se tega niso dolgo veselili. Ta in oni nevoščljivci jih je ovadil, in nenadoma so prišli policijski uradniki in preiskali stanovanje.

V množici lačnih demonstrantov je bila tudi Jamnica z Evo. Demonstracijskega pohoda se nista udeležili prstovoljno. Čakali sta v vrsti pred mestno pisarno, potem pa ju je val razbesnele množice potegnil za seboj. Eva je jokala od strahu in se stiskala k materi. Ko je začela množica pleniti, se jima je šele posrečilo, da sta se izmotali iz gneče in odšli po stranskih ulicah domov.

Med potjo pa so ju ustavili redarji in so hoteli vedeti, ali se je tudi Jamnica udeležila demonstracij. Jamnica je povedala vse po pravici. Redar si je zapisal njen naslov. Eva je zajokala, ker se je bala, da bodo mater aretirali.

«Pustite mamo,» je prosila, «ona vendar ni nič naredila.»

«Saj tvoji mami nič nočemo,» se je redar drobno nasmešnil obupani deklici in jo rahlo pobožal po laseh.

Potem so redarji odšli. Lahko sta nadaljevali pot. Eva se je oddahnila.

«Da so naju le pustili! Tako sem se bala.» Njen objokani, blede obrazek je veselo zažarel.

Mati pa je bila slabe volje in razburjena.

«Sitosti bom pa le imela. Še na policijo me bodo klicali, čeprav nisem prav nič kriva.»

Res je morala na policijo. Celo dvakrat. Nešteto krat je morala pred policijskim uradnikom ponoviti, kako se je tisto nesrečno jutro odigrala vsa reč. Potem so jo soočili z raznimi ženskami, ki so takrat razbijale okna in plenile. Ali je videla, kako je in ta takrat vrgla kamen, zlezla skozi razbito okno v tej in tej hiši in pobrala iz omare modro svilen obleko? Jamnica je zanikala. Nič takšnega ni videla. Sploh vseh teh žensk niti ne pozna. Bila je preveč razburjena takrat, bala se je, da bi ji ne pomandrali otroka, ki ga je imela s seboj. Šele polagoma so ji verjeli in jo odslovili.

Drugače je bilo z mlado Žigonovo Pepo, ki je s svojim očetom stanovala v isti hiši, kakor Jamnikovi. O Pepi je več prič trdilo, da so jo videle, kako je takrat zlezla skozi okno v tuje stanovanje in izmaknila lonec masti in pleteno jopico. Pri hišni preiskavi so te reči res našli pri njej, in Pepa se ni mogla več izviti. Obsodili so jo na štiri mesece zapora.

Stari Žigon je bil zaradi tega ves skrušen. Bolela ga je hčerkin sramota. Čeprav je bil samo navaden delavec,

ni imel vse svoje življenje nikoli oprakov s sodiščem. In to svojo edino hčer je imel tako rad. Ponosen je bil nanjo. Zdaj je pa postala tatrica. Tatrica — fejš!

Prosil je Jamnico, da je nesla Pepi v zapor hlebec kruha. Ko je dekle hlebec prelomilo, je našlo v sredici očetovo pismo.

«Nisi več moja hči,» ji je pisal z okorno, starčevsko, pisanja nevajeno roko. «Nihče iz naše družine ni bil še nikoli zaradi tatvine zaprt. Čeprav smo bili reveži, smo ostali pošteni. Če si bila lačna, zakaj nisi raje prosila. Moja hči bi rajši umrla od lakote, kakor da bi kradla. Ti pa nisi moja hči, hudičevo seme si. Tvoja sramota me žge kakor ogenj. Niti na delo si več ne upam, tako me je sram. Ti si kriva vsega, kar se bo zgodilo...»

Dekle je bridko zajokalo, ko je prebralo pismo.

«Prosimo očeta, naj mi odpusti,» je rekla Jamnici. «Saj sama ne vem, kako se je zgodilo, da sem kradla. Vse je prišlo tako nenadoma. Ko sem se znašla med tistimi podivjanimi ljudmi, ki so jemali vse, kar jim je prišlo pod roke, sem vzela tudi jaz. Niti malo nisem pomislila, da kradem. Z očetom sva že tako dolgo otepala nezabeljen krompir in polento. Ko sem videla poln lonec zabele pred seboj, se nisem mogla premagati. Morda bi bila takrat celo ubijala, če bi videla, da delajo drugi tako...»

Ko se je Jamnica vrnila, ni našla starega Žigona doma. Odšel je. Nihče ni vedel povedati kam. Ni se vrnil zvečer, tudi drugi dan ne. Stanovanje je bilo zaklenjeno. Ženske so gledale skozi okno in skozi ključavnico v majhno, revno opremljeno sobico. Notri je bilo vse lepo pospravljeno. Postelja je bila pregrnjena z zeleno odejo. Na naslonjaču stola je visel Žigonov delovni suknjč.

Posledica vojne — uboštvo.

«Morda je šel pa na kmete po živila?» so ugibale ženske.

Potem so se nekatere spomnile, da bi bil lahko on tisti neznanec, o katerem so pisali večerni listi, da se je pri Brežicah vrgel pod vlak. Naznaniil so policiji njegovo skrivnostno izginotje. Policija je kmalu dognala, da je bil samomorilec pri Brežicah res stari Jernej Žigon.

«Obupal je hlapec Jernej, ker je zastoj iskal poštenja in pravice na svetu...» so mu zapisali delavski listi v slovo. Njegov bridki konec in žalostna usoda njegove hčere je segla vsem globoko v srce...

KAKO JE PRAV ZA PRAV S KUKAVICO?

Bujno raste osat.

«Ali ste že kdaj videli kukavico?» S tem vprašanjem sem stopil v uredništvo uglednega časopisa.

«Ne...» se je glasil odgovor. «Pa veste tudi, da je le malo ljudi, le nekaj posebno dobrih opazovalcev, videlo odraslo kukavico v prostosti? Toda pomislite, odkril sem nekaj čudovitega: Goethe, stari častitljivi Goethe, se je pogovarjal s svojim tajnikom Eckermannom na dolgo in široko o tej ptici. In kar je na tem pogovoru najbolj zanimivo: besede ni vodil Goethe, ampak skromni Eckermann ter je poučeval velikega pesnika!» Ta razgovor je bil 8. oktobra 1827, torej pred več ko sto leti. In čuditi se moramo, kako malo se je od takrat povečalo znanje o kukavici.

Goethe in Eckermann sta sedela pred gostilno ob reki Saali, ko je mimo priletel majhen sokol, ki je bil po letu in obliki zelo podoben kukavici. Zato je Goethe pripomnil: «Bil je čas, ko je bilo naravoslovje še na tako nizki stopnji, da je bilo splošno razširjeno mnenje, da je kukavica samo poleti kukavica, pozimi pa ptica roparica.»

«Tako misli ljudstvo še dandanes,» je odgovoril Eckermann. «Da, podtaka jo celo to, da požre svoje lastne starše, kakor hitro popolnoma doraste. Zato jim služi kukavica za primer grde nehvaležnosti.»

«Vse, kar sem slišal o kukavici,» je dejal Goethe, «mi je zbudilo veliko zanimanje za to čudno ptico. Kukavica je očitna skrivnost, ki pa se da pri vsem tem težko rešiti ravno zato, ker je očitna. In pri koliko stvareh smo v istem položaju! V samih čudežih tičimo, in zadnje in najboljše vseh stvari nam je zaklenjeno.»

«S kukavico,» je rekel Eckermann, «ni nič drugače. O njej vemo, da ne vali sama, temveč položi svoje jajce v gnezdo kake druge ptice. Dalje vemo, da devlje jajca v gnezdo penice, rumene pastirčice, dalje v gnezdo strašnice, v gnezdo taščice in v gnezdo palčka ali kraljička. To vemo. Potem je znano, da se vse te ptice živijo z žužlkami in mrčesom, ker se živi z njimi tudi kukavica in bi mlade kukavice ptica, ki zoblje zrnje, ne mogla pitati in vzrejati. Po čem pa kukavica spozna, da so vse te ptice res žužkojedke, ko se vendar vse navedene ptice tako zelo razlikujejo med seboj i po obliki i po barvi? Pa tudi po glasu! In dalje, kako je to, da zupa kukavica svoje jajce in svojega nežnega mladiča gnezdom, ki so glede zgradbe in toplote, glede suhote in vlažnosti tako različna, kakor le morejo biti? In kakšen ptič je to, ko mu je že v nežni mladosti vseeno, ali je na vlažnem ali suhem, v vročini ali v mrazu? Vsaka druga ptica bi poginila. In kako more stara kukavica vedeti, da te reči mladiču ne škodujejo, ko je vendar odrasla kukavica tako zelo občutljiva za vlago in mraz?»

«Tu stojimo,» je odgovoril Goethe, «pred skrivnostjo. Povejte mi pa vendar, če ste opazovali: kako spravi kukavica svoje jajce v gnezdo palčka, ko ima vendar tako majhno odprtino, da ne more ne noter priti ne sesti na gnezdo?»

«Jajce znese nekam na suho,» je pripovedoval Eckermann, «potem pa ga s kljunom spravi v gnezdo. Mislim tudi, da dela tako ne samo pri palčku, temveč tudi pri vseh drugih gnezdih.

Zakaj tudi gnezda drugih žužkojedk so, čeprav zgoraj odprta, vendar tako majhna in tako stisnjena med veje, da bi velika dolgoropa kukavica ne mogla nanje sesti. In kako je to, da znese kukavica tako strašno majhno jajce, kakor da bi bilo jajce majhne ptičke, to je nova uganka, ki jo na tihem občudujemo, ne da bi jo mogli rešiti. Kukavičje jajce je samo malo večje, kakor jajce penice, in seveda saj ne sme biti večje, če naj ga valijo male ptice. To je čisto dobro in pametno. Ampak da se narava zato, da bi bila v poedinem primeru modra, oddalji od splošnega velikega zakona, po katerem je od kolibrija do noja jajce in velikost ptice v določenem razmerju, nad tem strmimo.»

«Seveda strmimo,» pravi Goethe, «ker je naše stališče prenizko, da bi se mogli razgledati. Toda nadaljujte in mi povejte še kaj. Mar se ne ve, koliko jajc znese kukavica?»

«Kdor bi hotel o tem povedati kaj gotovega,» je odgovoril Eckermann, «bi bil velik norec. Kukavica je zelo nestalna, zdaj je tu, zdaj tam. V enem gnezdu se najde vedno samo eno njeno jajce. Gotovo pa jih znese več; ampak kdo ve, kje so! Toda recimo, da bi jih znesla pet, in bi se iz vseh srečno izvalili mladiči, se moramo zopet čuditi, da hoče narava za pet mladih kukavic žrtvovati najmanj petdeset naših najboljših ptičev pevcev.»

«V takih rečeh,» je odgovoril Goethe, «narava tudi v drugih primerih ni preveč tenkovestna. Narava ima na razpolago veliko življenj, tako da jih lahko zapravlja, in jih včasih tudi zapravi brez posebnih pomislekov. Am-

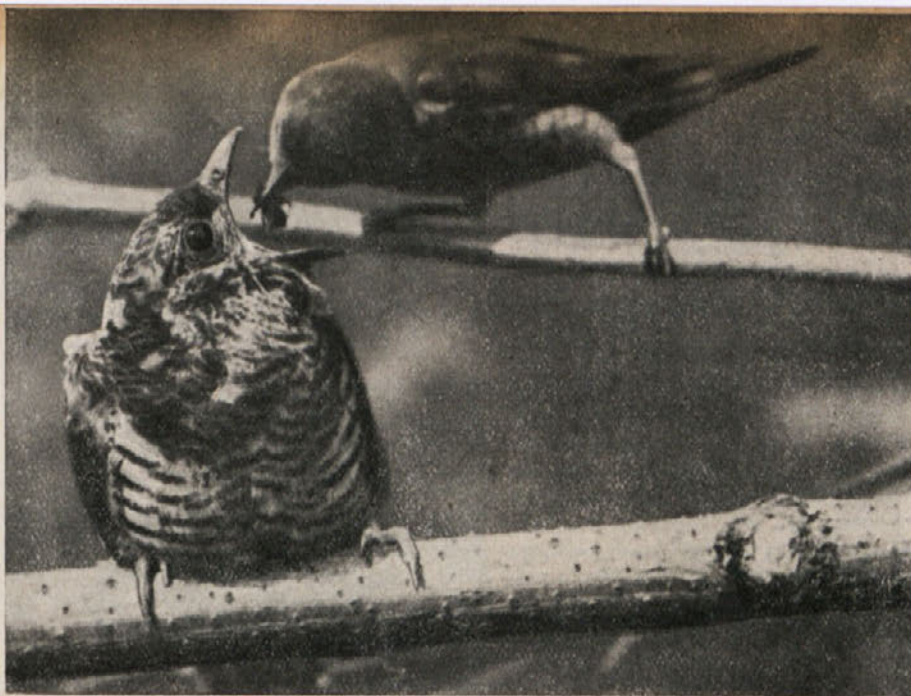
pak kako je to, da se zaradi ene same mlade kukavice izgubi toliko mladih ptičkov pevecov?»

«Najprej,» je nadaljeval Eckermann, «pogine prvi zarod. Zakaj tudi če se jajca ptice pevke izvalijo poleg kukavičjega jajca, so starši izvaljene ptice tako veseli, da mislijo samo na njo in samo njo pitajo, njihovi lastni mladiči pa poginejo in izginejo iz gnezda. Mlada kukavica je zmeraj lačna in potrebuje toliko hrane, kolikor je moreta prinesiti mala žužkojeda ptiča. Zelo dolgo traja, preden kukavica popolnoma doraste in je godna, da lahko zleti iz gnezda na vrh kakega drevesa. Pa tudi ko je že zdavnaj izletela, hoče biti še zmeraj krmljena, tako da ljubezniva rednika letata skozi vse poletje za svojim velikim otrokom in ne mislita na to, da bi drugič gnezdila. Iz tega razloga se zavoljo ene same mlade kukavice izgubi toliko drugih mladih ptičev.»

«To je res,» je menil Goethe, «Vendar mi povejte, ali krmito mlado kukavico, kakor hitro zapusti gnezdo, tudi druge ptice, ki je niso valile? Zdi se mi, da sem nekaj takega slišal.»

«Tako je,» je odgovoril Eckermann. «Brž ko zapusti kukavica svoje nizko gnezdo in se naseli v vrh visokega hrasta, opozori z močnim glasom na sebe. Zdaj jo pridejo pozdravit vsi mali ptiči iz sosesčine, ki so jo slišali. Samec in samica, ki sta jo vzredila, jo redno krmita, medtem ko ji drugi prinesejo le zdaj pa zdaj kaj dobrega. Ljubezen malih ptičev do mlade kukavice je tako velika, da mlada rednika od strahu ne vesta, kaj bi počela, ako se približamo gnezdu, v katerem se vzreja mlada kukavica.»

«Čudno zares,» je rekel Goethe, «ampak lahko si to vendar še mislimo. Nekaj se mi pa zdi zelo sporno, nam-

Kukavico, ki že ne živi več v gnezdu, pitata in krmita še naprej njena rednika. Njena požrešnost je tako velika,

da ji morajo prinašati hrano še drugi ptiči iz sosesčine. Na sliki pita kukavico srakoper.

reč to, da na primer dovoli ptica penica in njen samček, ki hočeta valiti lastna jajčka, da se stara kukavica približa njenemu gnezdu in položi svoje jajce vanj.»

«To je seveda zelo zagonetno,» je odgovoril Eckermann, «vendar pa se da ta uganka rešiti. Zakaj prav s tem, da mlado kukavico, ko izleti iz gnezda, krmito vse male ptice žužkojedke in da jo krmito tudi tiste, ki je niso izvalile, nastane in se ohrani med njimi in kukavico nekako sorodstvo, tako da se neprestano poznajo in se smatrajo za člane ene same velike rodbine. Da, lahko se celo zgodi, da ista kukavica, ki sta jo prejšnje leto izvalila penica in njen samček, jima prinese letos svoje jajce v gnezdo.»

«To je ena izmed najboljših ptičeslovnih povesti, kar sem jih slišal,» je rekel Goethe. «Trčiva, prijatelj, Bog vas živi in vaša srečna opazovanja! Kdor to sliši in ne veruje v Boga, temu ne pomaga ne Mojzes ne preroki! To je tisto, kar imenujem vsepričujočnost Boga, ki je del svoje neskončne ljubezni povsod raztrosil in naznačuje že v živali tisto kot popek, kar se v plemenitem človeku razvije v najlepši cvet.»

Eckermann je bil res odličen opazovalec. Vidi se, kako je ta v prosti naravi vzrasli sin dninarjev živel z naravo. Kako prav je imel na primer v tem, kar je pripovedoval o polaganju jajc v tuja gnezda, so v novejšem času potrdila raziskavanja učenjaka Stimminga, ki je več ko štirideset let študiral ta kukavičji posel.

Nikoli se ni še nikomur posrečilo, da bi fotografiral kukavico z jajcem v kljunu ali celo pri polaganju jajca v tuje gnezdo. Neki Anglež je razpisal 1000 funtov nagrade za takšno fotografijo, pa zaman!

Edinstvene so tudi Stimmingove risbe zelo različno pobarvanih in risanih kukavičjih jajc. V njegovi zbirki je

bilo 119 kukavičjih jajc, ki so se ujemala z barvo gnezdeče dvojice, medtem ko pri 91 jajcih tega ni bilo. To je vsekako izsledek, ki se nam zdi zagoneten in nepojmljiv.

Zanimiva opazovanja o tej zagonetni ptici je podal tudi berlinski ptičeslovec Heinroth. Ta poroča o nekaterih posebnostih, za katere Eckermann še ni vedel: «Kot majhno bitje, ki si še ne more prav nič pomagati, zleze mlada kukavica iz jajca. Že čez kakih deset ur se vzbudi v njej tisti tako čudni nagon, ki jo sili, naj pomeče jajca ali mladiče, ki so z njo v istem gnezdu, ven. Z vsem naporom zleze gola in slepa živalca pod enega izmed svojih nepravilnih bratov, ga vzame na hrbet, spleza po zadnji steni gnezda kvišku in vrže svoje breme iz gnezda. Mati narava ji je dala za to vse potrebno: mala kukavica zna dosti boljše kakor vsaka druga mlada ptica hitro in spretno gibati svoje peroti, ki ji pomagajo metati jajca ali mladiče iz gnezda, kakor človeku roke. Na širokem hrbtu ima celo plitvo kotanjo, ki pozneje izgine. Kukavica vrže iz gnezda jajce za jajcem ali mladiča za mladičem. Kmalu je sama v gnezdu. Metanje nepravilnih bratcev in sestic iz gnezda po komaj en dan stari kukavici je v svoji smotrni nujnosti eno izmed najčudovitejših nagonskih dejanj, kar jih poznamo pri ptičih.»

«V avgustu in septembru,» pripoveduje Heinroth dalje, »nas kukavica zapusti. Kakor druge ptice selilke potuje ponoči in sama. Mlada ptica, ki je zrasla čisto brez lastnih staršev, najde tudi brez njihovega vodstva pot v najbolj južno Afriko, kamor dospe šele v decembru. Tudi skoraj vse druge ptice selilke potujejo brez vodstva, toda selitev mlade kukavice in to, da najde potem spet pot nazaj k nam, je za čisto nagonsko ptičjo selitev pač eden izmed najlepših zgledov.»

Majhna ptičica sedi na kukavičjem jajcu.

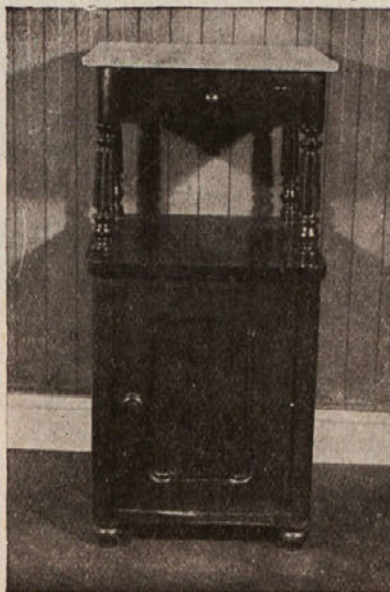
KADAR SE DEKLE MOŽI

(Nadaljevanje.)

Ce moramo biti zelo skromne.

Ljubezen je slepa, pravijo. Lahko bi dodali, da je tudi gluha. Ona nič ne vidi, nič ne sliši. Tebi nič meni nič združi dvoje mladih ljudi. Če sta premožna ali siromašna, če se lahko ali težko prebijata skozi življenje, to njej nič mar. Njeno edino pravilo je: kdor resnično ljubi, je dovolj bogat, močan in iznajdljiv, da si pripori svoj življenjski prostor. Saj je svet dovolj velik, na njem je prostora za vse in brez števila poti je, ki vodijo k zadovoljstvu in sreči, le na pravo se je treba nameriti. Tu pa nam bo pomagala ljubezen.

Na to naj pomisli nevesta, če spada k milijonom onih zemljanov, ki živijo, kakor se pravi: iz rok v usta, pa tudi tiste, ki se iz katerega koli vzroka morajo na hitro poročiti in si še niso utegnile z zaročencem prihraniti toliko, da bi lahko kupile stanovanjsko opremo in vse one reči, ki so potrebne za ureditev novega doma. Samo po sebi je ta zavest, da si ne moremo kupiti vsega tistega, kar bi želele in potrebovale, seveda grenka. Morda so s tem uničene naše najlepše dekleške sanje. Kdo ve kolikokrat nam je naša bujna domišljija že naslikala tisto prelepo pot, ko bomo z zaročencem hodile od trgovine do trgovine, izbirale in kupovale. Tako lepo bi bilo tako izbirati, izbirati in se obenem naslajati nad preprosto plemenitimi oblikami sodobne stanovanjske opreme, modernimi vzorci tkanin, ki naj bi naredile naš dom udoben in topel in vso lepoto vseh tistih reči, ki bi jih hotele imeti. Tako pa... ah... Toda zdihovanje ne pomaga nič. Dandanes se mora človek marsičemu odreči. Takšno je pač življenje. Če pa podrobneje razmislimo vso reč, bomo pa kmalu sprevidele, da vse skupaj ni tako hudo, kakor se nam zdi. Mlade smo, zdrave, delo imamo, ljubljene smo in ljubimo. To vse skupaj bi prav lahko imenovala srečo, kajti toliko, toliko je na svetu ljudi, ki bi iz srca radi dali milijone za to, da bi bili zdravi, ali pa da bi jih imel kdo resnično rad, zaradi njih samih, ne pa zaradi njihovega denarja. Zato bomo pogumno pogledale dejstvom v oči. Kaj zato, če je življenje malo drugačno, kakor smo si ga slikale v sanjah, potrudile se bomo, da ga tem svojim sanjam čim bolj

Primeri pohištva, ki se dajo preurediti z odstranitvijo nekaterih nebitvenih okrasnih delov.

*

Glej slike na desni strani, kjer je to pohištvo preurejeno v sodobne oblike.

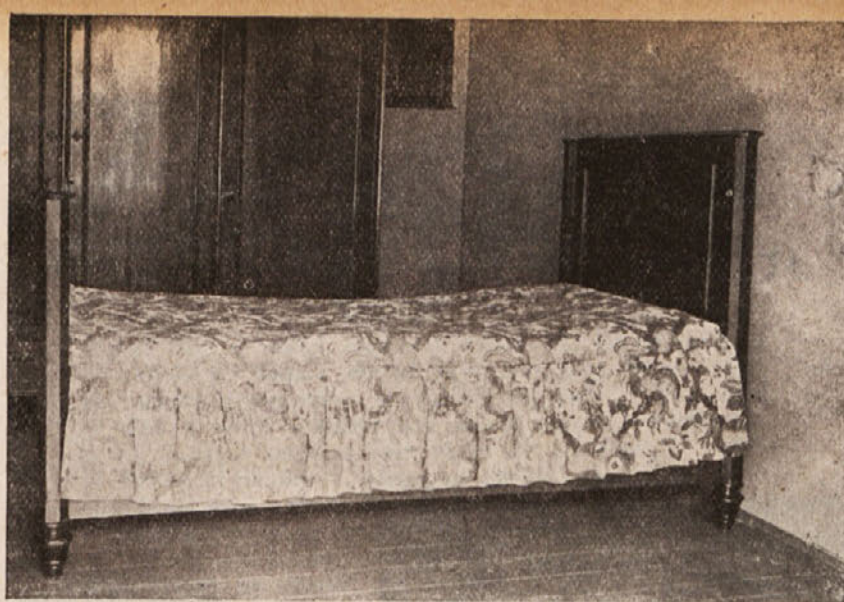
Udoben kauč s stransko omarico iz hrastovine.

približamo, saj zavest, da smo ljubljene, nas dela močne, hrabre, iznajdljive.

Kjer je ljubezen in medsebojno razumevanje, je dom kmalu prijeten, pa čeprav je ta domek samo majhna podstrešna sobica. Koliko družin z otroki prebije vse življenje v takšnih »sobicah s štedilnikom«. Takšna sobica, ki je obenem kuhinja, spalnica in stanovanjska je za začetek zadosti udobno gnezdece mlademu paru, zlasti če sta oba čez dan poklicno zaposlena. Takšno majhno stanovanje ima tudi to prednost, da ga mlada gospodinja lahko čisti in pospravlja kar mimogrede. Seveda je pa sobica s štedilnikom le »rešitev v sili«. Če je le mogoče, naj ima naše stanovanje vsaj dva prostora, t. j. sobo in kuhinjo.

Poglavito vprašanje pa je, kako z najmanjšimi izdatki stanovanje okusno opremiti. Če bi imele dovolj denarja, bi bilo seveda to lahko rešiti. Izbrale bi in kupile in konec besedi. Tako bo šlo pa seveda teže. Toda glej spaka, da se nismo prej spomnile. Saj pohištvo vendar lahko kupi-

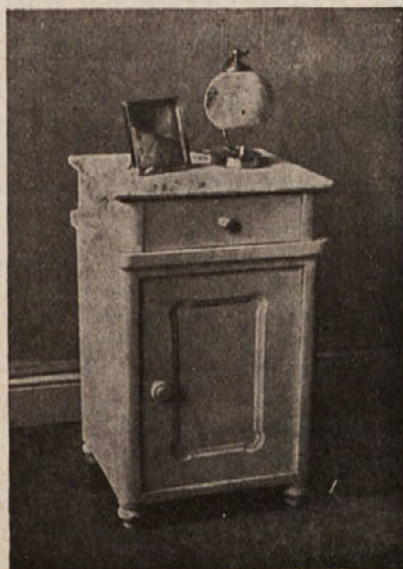
izgubo: vzeli nam bodo pohištvo, plačati bomo morale sodne stroške, poleg tega bomo pa še ob ves denar, ki smo ga do takrat na račun obrokov že vplačale.

Zato je pametneje in mnogo bolj varno, da tiste obroke, ki jih lahko utrpimo, hranimo doma ter pohištvo kupimo šele takrat, ko ga bomo tudi lahko plačale, za začetek si pa nabavimo le najnujnejše. In tudi tega »najnujnejšega« nam ni treba vsega novega naročiti pri mizarju, če tega naša sredstva ne zmorejo. Oglejmo si pohištvo naših staršev doma, obiščimo naše dobre stare ovčeve tetke, prebrskajmo šaro na podstrešju in potem vzemimo vso svojo praktičnost v roko. Seveda nam pa pri tem mora z nasveti pomagati izkušen in spreten mizar. Stanovanja polpretekle dobe so bila preobremenjena z najrazličnejšimi kosi pohištva, katerega lahko spreten mizar z malo truda in majhnimi stroški prenaredi v moderno stanovanjsko opremo.

Spreten mizar lahko prenaredi vse, kar je nekoč v svojih mladih letih naša stara dobra tetka ali babica s ponosom imenovala svojo moderno stanovanjsko opremo. S postelj, omar, omaric, miz, mizic in stolov odstrani nepotrebne okrasne nastavke, okvirčke in različne nepotrebne profilčke, brez katerih si včasih niso mogli misliti lepega, modernega pohištva, osveži ali prenovi polituro, izmenja pri omarah okovje, odstrani tu in tam kakšen del in ga nadomesti z novim, in v glavnem smo rešene velike skrbi, kako in s čim bi opremile stanovanje. Poleg tega pa takšna prenovljena oprema iz žlahtnega lesa učinkuje dosti lepše, kakor pa cenena moderna pleskana oprema iz mehkega lesa.

Za majhna stanovanja je zelo praktičen moderni tako imenovani spalni divan ali kauč, ki nam nadomešča posteljo. V bistvu je to otomana v lesenem okviru, oblažena s patentnimi vzmetmi in prevlečena s pohištvenim blagom. Na vzmetnici ima položeno eno ali tridelno žimnico, ki je zgoraj prevlečena s pohištvenim blagom. Takšen kauč nam prav dobro nadomešča posteljo in je obenem tudi v okras našemu stanovanju.

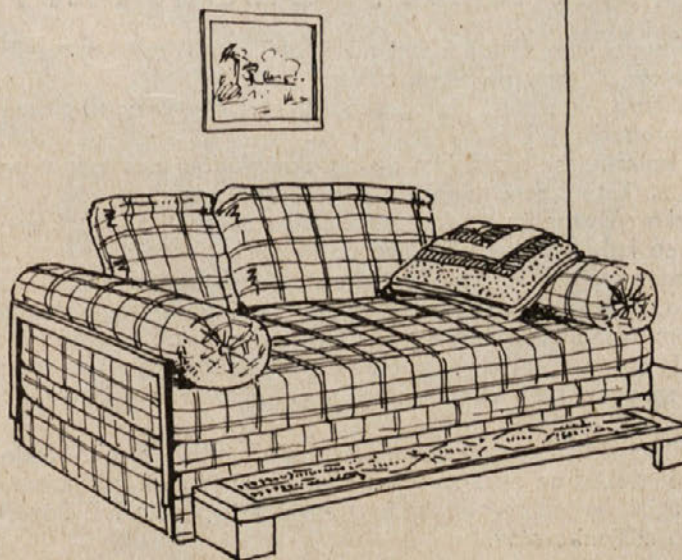
(Se bo nadaljevalo.)

Prenarejeno staromodno pohištvo je lahko še prav uporabno v novem stanovanju.

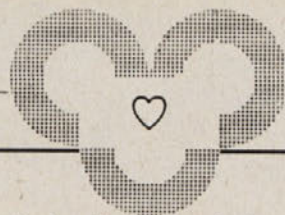
Klišeji iz knjige: inž. D. Santel-Kanoni: Kako opremim stanovanje.

Kauč z dvojnim ležiščem. Žimnico podnevi potisnemo pod kauč.

mo tudi na obročna odplačila. Če smo same ali mož stalno kje zaposleni, zlasti če smo v državni službi, nam ne bo težko najti tvrdko, ki bi nam zaupala pohištvo. Seveda lahko, toda pomisliti moramo, če bomo te obroke potem tudi res in lahko odplačevali? Vsak mesec bo treba dokupiti še to in ono, preden bo novi dom popolnoma urejen. Treba bo skrbeti za stanovanje, hrano, za obleko dveh, če bo žena po poroki ostala doma. In če se zgodi kaj nepredvidenega. Če n. pr. kateri od mladih zakoncev zboli? Ali bosta še zmogla utrpeti od skromne plače toliko, da bosta redno odplačevala obroke za pohištvo? Vse to je treba natanko premisliti in preudariti. Kupovanje na obročna odplačila je nevarno kakor hazardna igra. Če bomo zaostali s plačovanjem obrokov, tvrdka pač ne bo imela uzmiljenja z nami in bo dolg sodno izterjala. Če ne bo šlo drugače, nam bo zasegla pohištvo. Tako bomo imele trojno

Materino srce

Vedela je, da ji ni več upanja ne pomoči, čeprav se je zdravnik vedno izpodbujajoče smehljaj in je sin Janko vselej, kadar jo je pobožal, rekel: «Še nekaj dni, pa bo dobro, mama!»

«Na onem svetu, sin,» si je mislila, «nikjer drugje.»

Srce ji je tako počasi in težko utripalo, kakor da vleče velikansko breme za seboj.

Konec bo torej skrbi, konec nadlog in večnega računanja, konec premišljevanja, kaj bo danes in jutri — konec vsega, kar se imenuje človeško življenje. Ko bi ne bilo Janka, bi šla rada počivat v zemljo, kjer se vse izpremeni v prah in pepel, kjer se na nič več ne čaka, kjer nič več ne boli.

Toda imela je Janka. Zdaj je bil nagel kakor pomladne vode, ves pogumen in močan, zdaj spet plah, zamišljen in potrč. Včasih je bil v skrbeh za vsako malenkost, potem pa hipoma spet ves brezskrben, skoraj lahkomišeln. Janko, ki bi vse razdal s svojo ozko, dolgo, toplo roko — prijateljstvo, sočutje — denar in poslednji suknjič, Janko, ki je strastno ljubil glasbo in knjige, Janko, ki je bil vzlic vsem krivicam življenja, tako otroško zaupljiv do zlobnega sveta, Janko, edini sin, z lepo temno glavo in večno lepote žejnimi očmi, Janko, ki mu sreča ni bila mila in ga je življenje tolikokrat udarilo in ponižalo.

Kolikokrat je ponoči vstala in šla po prstih k vratom, da bi skozi špranjo pogledala v njegovo razsvetljeno sobo. Zadrževala je sapo in se vsa tresla za njega. Tam je sedel nad kopico papirja ali pa je imel glavo položeno na stari klavir. Najhuje pa ji je bilo, kadar ga je videla hoditi po sobi, z glavo v dlaneh. To je bilo, kadar se je boril za nov, boljši stavek, ali kadar ga toni niso ubogali. Kadar se je vse to zlivalo v strašno praznoto, in je stal z orošenim čelom, sam in sam. Sam je trpel muke — kakor vsak, ki je prišel tvoriti lepoto in resnico. To je moralo, moralo biti v njem. Takrat, ko ga je nosila pod svojim še mladim in hrepenečim srcem, si je tako želela, da bi bil sin in da bi gorel za lepoto.

Kdo jo je silil, naj hodi v tem času v cerkev poslušat mogočno pesem orgel, z gorečim koprnenjem, da bi ustvarila le en sam mogočen akord s svojim preprostim srcem in svojimi neumetniškimi prsti? Kdo jo je silil hoditi po polju in gozdu ter tako rekoč požirati vso lepoto? Kako

je torej mogel biti Janko drugačen, kakor je bil? In pomenen je bil njen sin: dajal bi, da, ampak da bi kaj od koga vzel... «Saj jaz ničesar ne potrebujem, mama, jaz —!» Dokler je ona mogla biti vedno z njim, je bilo še dobro. Skrbela je, da se je vsaj pošteno najedel, da je imel vse v redu, obleko in perilo — račune in knjige in glasbovine. Dajala mu je cvetlice na pisalno mizo, mu skrbno rahljala blazine pod njegovo utrujeno glavo in mu je znala govoriti takrat, kadar je hrepenel po zvoku besede, in molčati, kadar si je želel miru. Včasih je prišla proti jutru, ko ni mogla več spati in je on šele legel, po prstih k njegovi postelji in prisluskovala njegovemu nemirnemu dihanju in nerazumljivim besedam, ki so mu prihajale iz na pol odprtih ust.

Ko bo ona odšla — katera ženska jo bo Janku nadomestila? Katera žena bo razumela, da mora biti tak, kakršen je? Kaj so mu pomagala moška leta, ko mu je bilo srce vedno otroško zaupljivo vzlic vsem razočaranjem, s katerimi ga je obdaril svet. — Bil je tako pogosto sam, čisto sam, četudi je bila zraven njega. Kaj bo potem, ko ona odide in se nikoli več ne vrne?

Zdajci je z grozo spoznala, da ne sme umreti. Začela je obupno moliti in prositi Boga, da bi jo pustil na svetu — ne zaradi nje, ampak zavoljo sina, zavoljo Janka. Sklenila je svoje žilnate, voščene roke. Pri tem ji je padel koder belih las na obraz, toda ni imela več moči, da bi ga položila nazaj na glavo.

Srce ji je začelo hipoma strašno utripati. Menda je izgubilo svoje težko breme in je bilo tako lahko, da je hotelo skočiti iz prsi. Teklo je nekam daleč od nje in jo vleklo s seboj. Doktor, ki je ravno stopil z Jankom v sobo, je visoko namrščil svoje goste obrvi, se obrnil k Janku in si položil prst na usta. Janku se je skremžil obraz, potem je tiho pokleknil k postelji. Še je obrnila nanj svoje ljubeče oči, rada bi v prijazni obraz Usmiljenega, ki se je pojavil v zmedenih mislih, zakričala, da ne more oditi, ker je tu Janko. Potem pa je močno zamahnila z rokami, in iz ust se ji je utrgal kratek vzdih.

Zdravnik je tolažeče položil svojo roko Janku na ramo, potem pa stopil k oknu in ga tiho odprl.

Sto in sto zvokov in glasov je vdrlo z ulice v sobo, zbudilo Janka iz otrplosti in mu napolnilo usta z boleznim ihtenjem.

RIMSKA CESTA IN DEJE

Opolnoči stopim na balkon, ki lebdi štiri nadstropja visoko nad vrtovi in kakor smola črnimi dvorišči. Nocoj se krasno vidi rimska cesta, in tega ne smem zamuditi.

Vse na zemlji je črno. Vsa okna so ugasnila. Nikjer človeškega glasu. Dvorišča pod menoj se utapljajo v globino kakor črni prepadi.

In jaz stojim na balkonu, se naslanjam na ograjo, gledam navzgor v svetlo nebo in pripuščam, da me obliva čarobna kurja polt, za katero sem rojen, da jo tolikokrat občutim.

Kakor srebrna reka se vzpenja rimska cesta. Dviga se proti zenitu, cepi se v veje v zagonetnih zavojih, ki se spet strnejo, potem se kakor blesteč slap spušča nazaj k obzorju.

Reka luči, ki so sami svetovi. Vsaka lučka je sonce, ki izžareva milijon mračnih usod. In je toliko teh sonc, da se vidijo kakor moka, ki jo je igriva roka vrgla cele pesti proti črnim stenam. Vsak drobec je sonce.

In vse je tako mrtvaško tiho in neomajno, vse je tako daleč tam gori in žari, žari.

Ko takole stojim in gledam, opazim, da vendarle ni vse tako mirno tu spodaj na zemlji. Ne daleč od mene v neki kuhinji tiktaka ura; sekunde šteje enakomerno in vztrajno in tako ustvarja tista drobna merila, ki jih polagamo ob neskončnost.

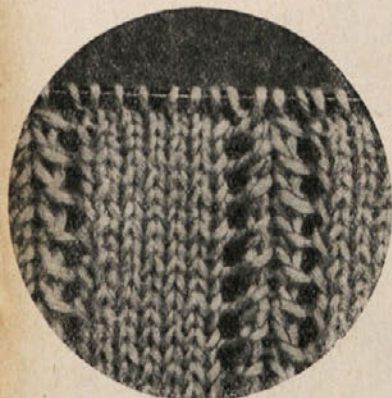
In zdajci zajoče tam doli, čisto spodaj na dvorišču majhen otrok. Nekje v zadnjem stanovanju; dojenček, ki joče in vpije in kliče, dokler se ne zasvetlika okno. Tam je mati prižgala luč, da pogleda k otroku.

Zemska luč v globini! In jaz se sklonim in zrem v tisto medlo luč človeške matere tam spodaj. In pozabim da nad menoj plamenijo milijoni svetov.

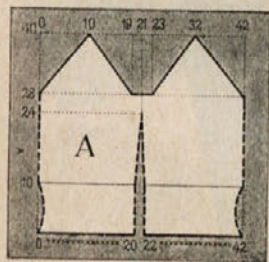
Viktor Auburfin.

Za pridohe roke

5
1940

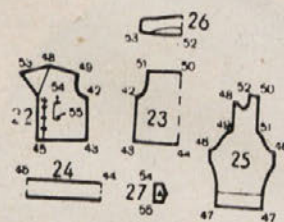
Slika 93 a.

Slika 93 b

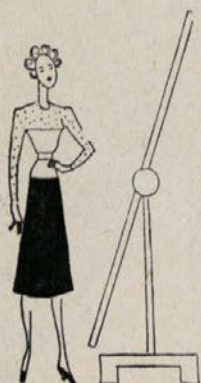

Slika 93 b

Kroj 94 a

Slika 94

Slika 95

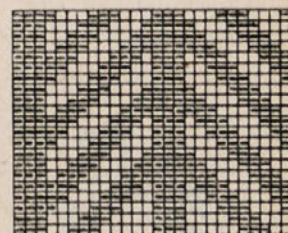
Slika 96

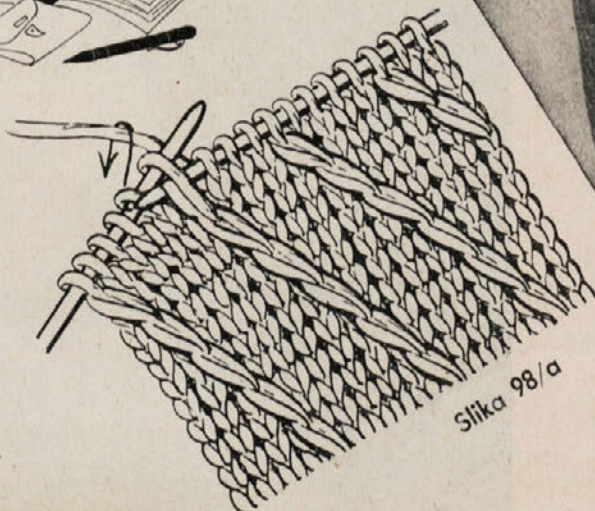
Slika 97

Slika 98

Slika 97/a

Slika 98/a

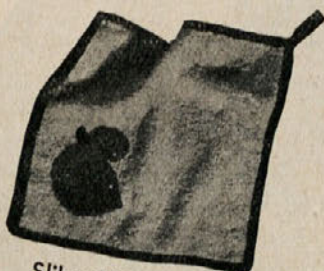
Slika 99

Slika 99. Okroglo pogrinjalo za otroško ogrado. Naredimo ga iz dvojnega frotirnega blaga, ki se lepo pere, in ga pošijemo z najrazličnejšimi liki iz več vrst blaga. Odlikanico za našitke lahko naročite pod B II »Ultra« H 6909. Cena 18 din.

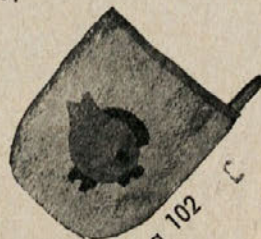
Slike 100, 101 in 102. Tri krpe za umivanje. Naredimo jih iz belega frotirnega blaga in obrobimo z modro, rdečo ali pa z rumeno tvezjo, ki ne pušča barve. V enega izmed vogalov našijemo iz barvastega frotirnega blaga lik, ki predočuje kakšno žival, da ne bo umivanje vselej tako bridko.

Slika 104

Slika 101

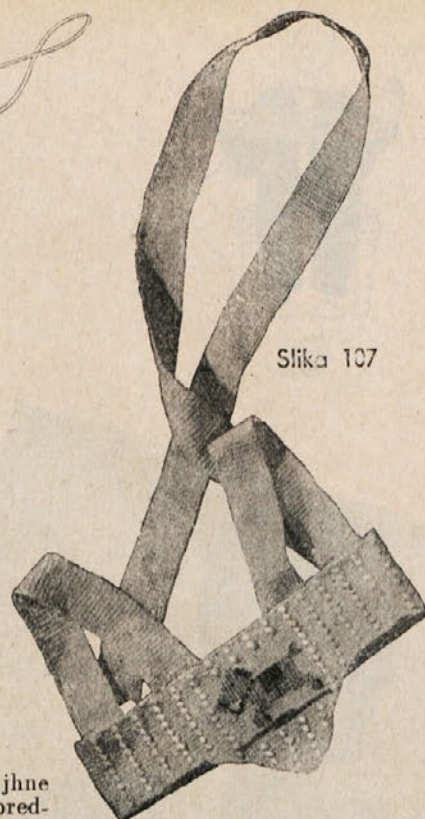
Slika 102

Slika 105

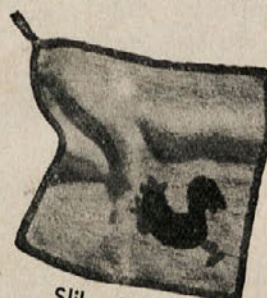

Slika 107

Slike 103, 104 in 105. Trije robci za majhne otroke. Našitki iz drugačnega blagi, ki predočujejo različne živali, so otrokom v veliko veselje.

Slika 106. Senčnik iz belega voala za otroško sobo. Like cvetic in živali vezemo z belim mulinejem. Ogrodje senčnika prevlečemo s precej živorožnato pralno svilo. Skozi zgornji rob belega senčnika napeljemo svilen rožnat trak, s katerim rob nabereemo. Za vzorec dobite odlikanico pod B I »Ultra« H 6912. Cena 12 din.

Slika 100

Slika 106

PLETENA SPODNJA JOPIKA.

(Slika 93.)

Zanjo potrebujemo 100 g bele ali pa rjav-kastobeale volne, pletenke št. 2½ in kvačko števil 2½.

Jopico delamo od spodnjega roba navzgor v krogu. Nasujemo 200 petelj in pletemo 50 krogov izmenoma po dve desni in po dve levi petlji. V 50. vrsti dovezamo po 1., 99., 101. in 199. petlji iz prečne niti med dvema petljama po 1 desnozasukano petljo.

Od 51. kroga dalje pletemo osnovni vzorec takole: 1 desna petlja, 2 petlji hkrati desno spletemo, enkrat ovijemo, X naredimo 6 desnih petelj, enkrat ovijemo, 2 petlji hkrati prevlečeno spletemo (t. j. prvo petljo levo predenemo, drugo pa desno podpletemo, nakar potegnemo predeto petljo čez podpleteno), 2 petlji hkrati desno spletemo in enkrat ovijemo *. Zdad od X do * osemkrat ponovimo, naredimo nato 6 desnih petelj, enkrat ovijemo, spletemo 2 petlji hkrati prevlečeno, napravimo 2 desni petlji, spletemo 2 petlji hkrati desno, enkrat ovijemo, potem ponovimo devetkrat od X do *, nakar naredimo 6 desnih petelj, enkrat ovijemo, 2 petlji hkrati prevlečeno spletemo, nazadnje pa napravimo 1 desno petljo.

V 52. krogu podpletemo vse petlje desno. Zdad neprenehoma ponavljamo izmenoma 51. in 52. krog (glej vzorec na sliki 1a).

V 71. krogu dovezamo na obeh straneh pred plaso dveh desnih petelj in za njo po 1 petljo. Prav tako dovezamo na istem mestu še v 91. in 111. krogu, tako da sta te dve plasi potem po 8 petelj široki.

Nato pletemo na 216 petljah do 127. kroga. V 128. krogu razdelimo petlje za prednik in zadnik tako, da zazankamo za desno izrezo ob roki petlje od 104.—115. za levo izrezo pa zadnjih pet tega in prvih pet petelj naslednjega kroga. Na naslednjih 49 petljah tega kroga dokončamo potem v vrstah sem in tja najprej levo ramo prednika in pletemo pri tem namesto vrste desnih petelj vrsto samih levih petelj (129. krog je prva vrsta). Razen tega snamemo ob vratni izrezi in ob rokavni izrezi na začetku druge in naslednjih 47 vrst po 1 petljo tako, da spletemo po 2 petlji hkrati. Ko ostane na pletenki samo še 1 petlja, jo zazankamo. Desno ramo prednika in obe rami zadnika naredimo prav tako na 49 petljah.

Nazadnje obkvačkamo zgornji rob jopice s štirimi krogi, pri čemer priključimo konec vsakega kroga na prvo petljo naslednjega kroga in kvačkamo potem nazaj.

1. in 2. krog: Kvačkamo same goste petlje.

3. krog: Kvačkamo izmenoma po 1 gosto petljo v vsako tretjo gosto petljo in po 4 zračne petlje.

4. krog: Izmenoma po 1 gosto petljo okoli vsakega loka iz zračnih petelj in po 1 zobec (za katerega naredimo po 4 zračne petlje, po 1 gosto petljo v drugo zračno petljo in po 1 zračno petljo).

Za naramnice prišijemo svilen trak.

ŠPORTNA BLUZA Z ZAVIHKI.

(Slika 94.)

Za to športno bluzo potrebujemo približno 130 g koruznorumene ali pa sivomodre angorske volne, dve dolgi in pet kratkih pletenk, primerno kvačko in šest gumbov.

Vsak vzorčni oddelek progastega vzorca obsega po 7 petelj. V prvi vrsti (na licu) pletemo izmenoma po 2 desni in po 5 levih petelj, v drugi vrsti (na narobni strani) pa izmenoma po 5 desnih in po 2 levi petlji. Te dve vrsti potem neprestano ponavljamo.

Jopico delamo po kroju, in sicer pričnemo plesti oba prednika in zadnik na spodnjem robu nad rebrasto obrobo. Najprej naredimo levi prednik, pri katerem dovezamo zgoraj za zavihek primerno število petelj. Ko končujemo ramo, skrajšujemo postopoma vsako drugo vrsto od roke proti vratu. Rokavno izrezo oblikujemo po kroju.

Desni prednik delamo tako kakor levega, samo obratno in tako, da naredimo sproti na prednjem robu štiri gumbnice.

Zadnik pletemo v istem vzorcu kakor oba prednika.

Ovratnik pričnemo na ozki stranici in ga pletemo precej trdo, da so na eni strani same desne, na drugi pa same leve petlje. Ko ga prišijemo, mora biti stran z levimi petljami zgoraj.

Pri rokavu naredimo najprej 7 cm visoko obrobo, ki jo pletemo na licu desno, na narobni strani levo, dalje pa delamo rokav v progastem vzorcu in ga oblikujemo po kroju. Rokav je zgoraj podaljšan v poramek, ki se konča ob vratni izrezi.

Obe žepnici pletemo na licu levo, na narobni strani pa desno in ju pričnemo na daljši ravni stranici. Na konci nasprotne stranice napravimo gumbnico, skozi katero je žepnica pripeta na gumb. Preden žepnico na treh straneh prišijemo na bluzo, jo obkvačkamo okoli in okoli z vrsto gostih petelj.

Nato obkvačkamo tudi ostale robove z vrsto gostih petelj, na spodnjem robu jopice pa nabere robne petlje na štiri pletenke in spletemo na njih 8 cm široko obrobo v rebrastem vzorcu (izmenoma po dve desni in po dve levi petlji). Ko nabiramo iz spodnjega roba petlje za obrobo, naravnamo oba prednika tako, da segata na sredi za 3 cm drug čez drugega. Nazadnje petlje rahlo zazankamo, da jopico lažje oblačimo, in prišijemo na levi prednik in pod žepnice gumb.

Ko jopico oblečemo, zavijamo obrobo pri rokavih za 7 cm navzgor.

ŠPORTNA BLUZA.

(Slika 95.)

Za to bluzo potrebujemo približno 100 g tanke angorske volne kakršnekoli nežne barve, dve dolgi in pet kratkih pletenk, primerno kvačko in šest gumbov.

Jopico pletemo večinoma na licu levo, na narobni strani pa desno, le ovratnik, spodnjo obrobo bluze in obrobo pri rokavih delamo v rebrastem vzorcu (izmenoma po dve desni in po dve levi petlji). Razen tega gredo po sredi obeh prednikov po 3, po sredi zadnika pa 4 črte. Te črte so oddaljene druga od druge po 3 cm in so široke po 1 petljo, ki jo pletemo na licu desno, na narobni strani pa levo. Na obeh prednikih je prva črta oddaljena od prednjega roba po 7 cm.

Oba prednika in zadnik pričnemo spodaj nad rebrasto obrobo. Najprej naredimo desni prednik, potem levega z gumbnicami, nazadnje pa zadnik. Vse tri dele oblikujemo po kroju.

Tudi rokave pričnemo plesti nad rebrasto obrobo ter pri njih dovezamo in snamemo po kroju.

Ko sešivamo posamezne dele, napuščamo stranski rob prednikov in rokav na rami.

Nato naravnamo oba prednika tako, da segata na prednjem robu za 3 cm drug čez drugega, nakar naberejo na štiri pletenke iz spodnjega roba jopice petlje, na katerih spletemo v rebrastem vzorcu (izmenoma po dve desni in po dve levi petlji) 7 cm visoko obrobo.

Prav tako delamo tudi 2½ cm visoki ovratnik z gumbnico in 5 cm široko obrobo na spodnjem robu rokava.

Nazadnje obkvačkamo vse rokave razen spodnjega z gostimi petljami in prišijemo na levi prednik gumb.

MOŠKI PULOVER BREZ ROKAVOV.

(Slika 96)

Za ta pulover z globoko vratno izrezo potrebujemo nekako 150 g srednjedebele športne volne, dve dolgi in pet kratkih pletenk in primerno kvačko.

Vsak vzorčni oddelek progastega osnovnega vzorca sega čez 6 petelj in ga pletemo takole:

1. vrsta: Izmenoma po 3 leve in po 3 desne petlje.

2. vrsta: Naredimo najprej 1 levo petljo, nato 1 desno in 1 levo petljo, potem pa 3 desne petlje. Te dve vrsti neprenehoma ponavljamo.

Prednik in zadnik delamo po kroju in ju pričnemo plesti na spodnjem robu. Najprej naredimo 6½ cm visoko obrobo v rebrastem vzorcu (izmenoma po dve desni in po dve levi petlji), dalje pa pletemo pulover v osnovnem vzorcu.

Vsak žep meri v kvadratu 11 cm. Ko sta oba žepa narejena, ju najprej z gostimi petljami obkvačkamo, potem pa prišijemo z ometico na prednik.

Obrobo ob vratni in ob rokavnih izrezah, ki je po 3 cm široka, spletemo v rebrastem vzorcu, in sicer v krogu.

MOŠKI TELOVNIK BREZ ROKAVOV.

(Slika 97.)

Zanj potrebujemo približno 250 g melirane športne volne, dve dolgi in pet kratkih pletenk, primerno kvačko in šest gumbov.

Narisek predloži lice ročnega dela. Na njem je en vzorčni oddelek osnovnega vzorca, ki obsega 26 petelj. Vsak kvadrat pomeni po eno petljo, in sicer prazni kvadrat desno, kvadrat s črto pa levo petljo.

Najprej pričnemo delati zadnik na spodnjem robu. Ko naredimo 6 cm visoko obrobo v rebrastem vzorcu (izmenoma po eno desno in po eno levo petljo), pričnemo z osnovnim vzorcem in pazimo pri tem, da gre ena izmed navpičnih prog treh levih petelj po sredi hrbta. Dalje dovezamo ob stranskih robovih tako, da naredimo iz robne petlje najprej eno desno, potem pa še eno desnozasukano petljo. Ob rokavnih izrezah in ob vratni izrezi zazankamo najprej nekaj petelj v isti vrsti, dalje pa snamemo po dve oziroma po eno petljo v vsaki drugi vrsti, kakor načrt pokaže krog. Na rami skrajšujemo vrste od roke proti vratu, da dobi rama poševno obliko.

Tudi pri obeh prednikih naredimo najprej 6 cm visoko obrobo v rebrastem vzorcu. Dalje pletemo na prednjem robu 3½ cm široko še naprej v rebrastem vzorcu (izmenoma po eno desno in po eno levo petljo), ostali del prednika pa v progastem osnovnem vzorcu.

Za spodnji žep, ki je širok 10 cm, pričnemo delati 5½ cm nad spodnjo obrobo prednika in 8½ cm daleč od prednjega roba žepnico. Pletemo jo 3 cm visoko v rebrastem vzorcu. Nato petlje žepnice zazankamo, potem pa spletemo na novem nasutku, ki mora imeti toliko petelj, kolikor smo jih zazankali, žepno podlogo. To podlogo pletemo na eni strani desno, na drugi pa levo in meri v kvadratu 10 cm. Ko je podloga narejena, jo vpletamo tam, kjer smo petlje žepnice zazankali.

Zgornji žep je širok samo 7½ cm in pričnemo delati zanj žepnico 2 cm nad spodnjo žepnico tudi v rebrastem vzorcu. Podloga za ta žep je seveda manjša.

Na levem predniku naredimo soroti šest gumbic. Ko oblikujemo vratno izrezo, predenemo petlje rebraste plase na prednjem robu na nit ali pa na pomožno pletenko, dalje pa spletemo po eno ali po več petelj hkrati, kakor pač pokaže kraj.

Ko so vse trije deli pulovra narejeni, jih sešijemo na narobni strani z ometico, potem pa spletemo na petljah, ki jih nabereimo na robu rokavne izreze, 3 cm široko obrobo v rebrastem vzorcu (izmenoma po eno desno in po eno levo petljo). Prav tako obrobimo tudi vratno izrezo.

MOŠKI PULOVER Z DIAGONALNIM VZORCEM.

(Slika 98.)

Za srednjo velikost potrebujemo približno 300 g mehke volne, dve dolgi in pet kratkih pletenk, primerno kvačko in 10 cm dolgo zadržgo.

Število petelj mora biti zaradi osnovnega vzorca deljivo s 5. K tem petljam nasujemo še 2 robni petlji. Prvo petljo vsake vrste vselej predenemo, zadnjo pa levo podpletimo, da je rob bolj trden. Teh dveh robnih petelj v popisu ne bomo navajali.

Osnovni vzorec pletemo takole:

1. vrsta (narobna stran): Izmenoma naredimo po 4 leve petlje in naslednjo petljo levo predenemo (nit je torej pred ročnim delom).

2. vrsta (lice): 2 petlji prekrizamo tako, da prvo petljo preskočimo, drugo petljo desno podpletimo (in sicer zadaj za prvo), pa je ne spustimo s pletenke, nato desno podpletimo prvo (preskočeno) petljo, nakar spustimo obe petlji, ki smo ju na ta način prekrizali, s pletenke in naredimo 3 desne petlje. To potem do konca vrste ponavljamo.

3. vrsta: 2 levi petlji, naslednjo petljo levo predenemo (petlje ne podpletimo, ampak jo predenemo samo z leve pletenke na desno tako, kakor bi jo hoteli levo podplesti; nit denemo torej pred petljo), 1 leva petlja itd.

4. vrsta: 1 desna petlja, naslednji 2 petlji prekrizamo tako kakor v drugi vrsti, potem pa napravimo 2 desni petlji in ponavljamo to do konca vrste.

5. vrsta: 2 levi petlji, naslednjo petljo levo predenemo, dve levi petlji itd.

6. vrsta: 2 desni petlji, naslednji 2 petlji prekrizamo, 1 desna petlja itd.

7. vrsta: 1 leva petlja, naslednjo petljo levo predenemo, 3 leve petlje itd.

8. vrsta: 3 desne petlje, 2 petlji prekrizamo itd.

9. vrsta: 1 petljo levo predenemo, 4 leve petlje itd.

10. vrsta: 4 desne petlje, 2 petlji prekrizamo, dalje pa izmenoma spletemo po 3 desne petlje in po 2 petlji prekrizamo. Nazadnje napravimo 4 desne petlje.

Teh 10 vrst potem neprestano ponavljamo.

Za prednik nasujemo primerno število petelj in pričenemo takoj z osnovnim vzorcem. Do rokavne izreze pletemo ravno, ne da bi kaj dovezemali. Ob rokavni izrezi zazankamo najprej nekaj petelj v isti vrsti, potem pa snamemo na robu te izreze večkrat še po eno petljo, kakor pač pokaže kraj. Prednik ima na sredi 10 cm globok razporek in se zapira z zadržgo. Vratna izreza sega čisto do vratu. Ko končujemo ramo, skrajšujemo postopoma vrste od roke proti vratu, da dobi rama poseben obliko.

Zadnik pletemo tako kakor prednik.

Rokav pričenemo na spodnjem robu. Ker pletemo v vrstah sem in tja najprej 6–7 cm visoko obrobo v rebrastem vzorcu (izmenoma po dve desni in po dve levi petlji), moramo nasuti toliko petelj, da je njih število deljivo s 4, in dodamo še 2 robni petlji. Ko pričenemo pletati osnovni vzorec, dovezemo na obeh koncih po kroju. V ta namen naredimo iz robne petlje najprej 1 desno, potem pa še eno desnozasukano petljo.

Ko so posamezni deli narejeni, jih napnemo na kraj tako, da je narobna stran

zgoraj, nakar jih nekoliko poškrbimo in počakamo, da se posuše. Potem jih sešijemo na narobni strani z ometico in napuščamo pri tem rokave na rami.

Zdaj nabereimo iz spodnjega roba pulovra petlje, na katerih spletemo 7½ cm visoko obrobo v rebrastem vzorcu, nazadnje na petlje rahlo zazankamo.

Ovratnik je spredaj podaljšan v šal. Pletemo ga na eni strani desno, na drugi pa levo. Delati ga pričnemo na koncu šala, er snamemo do ovratnika na enem robu enakomerno, drugi rob, kjer je ovratnik kasneje priti, je pa raven. Nazadnje obkvačamo ovratnik s šalom naokoli z gostimi petljami.

Z gostimi petljami obrobimo tudi vratno izrezo in prednji razporek, potem prišijemo na robova razporek zadržgo.

KVAČKAN POVODEC ZA NEBOGLJENČKA.

(Slika 107.)

Zanj potrebujemo približno 80 g merceriziranega bombaža, 4 gumbce, primerno kvačko in nit rožnate, rjave in svetlorumene prejice za vezenje.

Pas tega povodca kvačkamo v tuniškem vbodu, tako da menjavamo po eno vrsto v navadnem tuniškem vbodu in po eno vrsto z bobki. V tisti vrsti z bobki kvačkamo izmenoma po 5 navadnih tuniških petelj in po en bobek, za katerega izmenoma po trikrat ovijemo in napravimo iz naslednjega navpičnega člena po 1 tuniško petljo, nakar spet enkrat ovijemo in prevlečemo zanko skozi petljo in ovoje, potem pa še enkrat ovijemo in petljo zadelamo.

Prednik in oba zadnika pasu, ki se zapenjata zadaj s štirimi gumbi, pričnemo vsakega zase na spodnjem robu. Za prednik nasujemo 4 zračne petlje, potem pa dovezemo na obeh koncih za konico. V ta namen naredimo na začetku vrst po 1 zračno petljo, nakar napravimo prvo tuniško petljo v robno petljo prejšnje vrste, na koncu vrste pa naredimo v robno petljo po 2 petlji.

Ko sešijemo vse tri dele pasu, obkvačamo pas z gostimi petljami.

Za naramnice in za dolgo zanko skvačkamo v navadnem tuniškem vbodu 3½ cm široko in 82 cm dolgo plaso, ki jo potem obkvačamo z gostimi petljami in prišijemo na zgornji rob pasu. Za vsako naramnico odmerimo pri tem približno po 27 cm.

Nazadnje naredimo na desnem zadniku štiri zanke, na levega pa prišijemo štiri gumbce in uvezemo na sredini prednika lik s križnim vbodom.

MREŽASTO KVAČKAN PRT.

(Slika 108.)

Zanj potrebujemo približno 260 g rjavkastobelega kvačkanca štev. 20. Najbolj pripravno je, če naredimo za prt dve plasi, ki ju kvačkamo počez v vrstah sem in tja in ju potem sešijemo z ometico tako, da vvhodemo v vsako petljo. Ta sešiv gre torej po sredi prta. Obe polovici ozke goste plase ob sešivu sta iz samih gostih petelj in ju kvačkamo šele potem, ko sta obe polovici prta narejeni in preden ju sešijemo. Z gostimi petljami obkvačamo tudi prt okoli in okoli, in sicer šele potem, ko sta obe polovici prta sešiti.

Pravokotnik z lističastim vzorcem kvačkamo takole: Nasujemo 245 zračnih petelj in naredimo 1 trojni stebriček nazaj v trinajsto zračno petljo, potem pa kvačkamo osem in petdesetkrat izmenoma po 3 zračne petlje in po 1 trojni stebriček v četrto naslednjo petljo. Posamezni kvadrati ne smejo biti širši kakor 8 mm in ne višji kakor 9 mm, če hočemo, da ne bo prt večji kakor 100 cm v kvadratu.

2. vrsta: Za obrat napravimo 9 zračnih petelj, nato pa v predzadnji stebriček prve vrste 3 trojne stebričke, ki jih pri vrhu združimo, da nastane listič. (Te tri trojne stebričke

kvačkamo takole: + trikrat ovijemo, vvhodemo kvačko v predzadnji stebriček prve vrste, enkrat ovijemo, prevlečemo zanko in snamemo trikrat s po enim ovijem po 2 zanki s kvačke, ostale zanke pa obdržimo na kvački ○. Zdaj od + do ○ še dvakrat ponovimo in vvhodemo pri tem kvačko vselej v isti stebriček prejšnje vrste. Nato snamemo neprenehoma s po enim ovijem po 2 zanki s kvačke, dokler imamo na kvački samo še eno zanko. Ko naredimo tako ta listič, kvačkamo neprestano izmenoma po 3 zračne petlje in po en listič v naslednji trojni stebriček prejšnje vrste. Nazadnje napravimo samo 1 trojni stebriček.

3. vrsta: Za obrat naredimo 9 zračnih petelj, nato napravimo 1 trojni stebriček na prvi listič prejšnje vrste, potem pa kvačkamo kar naprej izmenoma po 3 zračne petlje in po 1 trojni stebriček v naslednji listič.

Nato ponovimo izmenoma drugo in tretjo vrsto še desetkrat.

24. vrsta: Za obrat naredimo 1 zračno petljo, potem pa kvačkamo izmenoma po 3 goste petlje okoli naslednjega loka iz zračnih petelj in po 1 gosto petljo v naslednji stebriček.

25.–29. vrsta: Same goste petlje.

Zdaj pričnemo delati drugi pravokotnik.

30. vrsta: Za obrat napravimo 7 zračnih petelj, nato naredimo 1 trojni stebriček v predzadnjo gosto petljo prejšnje vrste, potem pa kvačkamo izmenoma po 1 zračno petljo in po 1 trojni stebriček v drugo naslednjo gosto petljo.

31. vrsta: Za obrat naredimo 7 petelj, nato 1 trojni stebriček v predzadnji stebriček prejšnje vrste, potem pa kvačkamo izmenoma po 1 zračno petljo in po 1 trojni stebriček v naslednji trojni stebriček.

To (enaintrideseto) vrsto ponovimo še enaindvajsetkrat.

Nato naredimo 6 vrst gostih petelj, potem spet 25 vrst visok pravokotnik z lističi, nazadnje pa še en pravokotnik z okenci.

Drugo plaso prta pričnemo s pravokotnikom, ki ima sama okenca. V ta namen skvačkamo verižico iz 245 zračnih petelj in naredimo 1 trojni stebriček v deveto zračno petljo, dalje pa kvačkamo izmenoma po 1 zračno petljo in po 1 trojni stebriček v drugo naslednjo zračno petljo.

Ko sta obe plasi narejeni, ju obkvačamo na tisti stranici, kjer ju potem sešijemo, s 6 vrstami gostih petelj. Ko šivamo s kvačkanem, vvhodamo skozi oba člena vsake goste petlje.

Nazadnje obrobimo prt, krog in krog s 6 vrstami gostih petelj in naredimo pri tem na vsakem vogalu v vogalno petljo po 3 goste petlje.

OKROGEL KVAČKAN PRT.

(Slika 109.)

Zanj potrebujemo 180 g kvačkanca štev. 20 in primerno kvačko. Ta prt, ki ga pričnemo v sredi, kvačkamo v krogih z navadnimi stebrički in z loki iz zračnih petelj. Najprej naredimo obroček iz 6 zračnih petelj, nato 3 zračne petlje (za prvi stebriček) in v obroček 13 navadnih stebričkov, nakar sklenemo krog z verižno petljo, ki jo napravimo v tretjo zračno petljo na začetku kroga.

2. krog: 3 zračne petlje, 1 navadni stebriček v isto petljo, kamor smo naredili verižno petljo, nato pa v vsak stebriček prejšnje vrste po 2 navadna stebrička. Zdaj sklenemo krog spet z verižno petljo, česar ne bomo več navajali.

3. krog: Kvačkamo tako kakor v drugem krogu, vsled česar se število stebričkov spet podvoji.

4. krog: V vsak naslednji stebriček prejšnje vrste napravimo po 2 stebrička, sicer pa v vsak stebriček po enega.

5. krog: Kakor četrti krog, samo da naredimo v vsak peti naslednji stebriček po 2 navadna stebrička.

6. krog: V vsak deveti stebriček prejšnje vrste napravimo po 2 navadna stebrička.

7. in 8. krog: V vsak sedemnajsti stebriček po 2 navadna stebrička.

9. krog: V vsak petnajsti stebriček po 2 navadna stebrička.

10. krog: Ta krog ima 128 stebričkov, če vštujemo prvega, ki smo ga naredili iz treh zračnih petelj.

11. krog: Izmenoma po 9 zračnih petelj in po 1 gosta petlja v četrti naslednji stebriček.

12. in 13. krog: Kvačkamo verižne petlje do sredine prvega loka iz zračnih petelj, dalje pa delamo izmenoma po 9 zračnih petelj in po 1 gosto petljo okoli loka iz zračnih petelj.

14. krog: Kakor prejšnji krog, samo da imajo loki po 10 zračnih petelj.

15. krog: Kakor prejšnji krog, samo da delamo namesto po 10 zračnih petelj le po 7.

16. krog: Kvačkamo same navadne stebričke, in sicer naredimo okoli vsakega loka po 8 stebričkov, v gosto petljo pa po enega.

17.—21. krog: Kvačkamo stebriček na stebriček, le da delamo zadnji krog bolj rahlo.

22.—25. krog: Kakor 11.—13. krog.

26. krog: Izmenoma po 5 zračnih petelj in po 1 gosta petljo okoli loka iz zračnih petelj.

27. krog: Kakor 16. krog, samo da kvačkamo okoli loka namesto po 8 stebričkov le po 5.

28.—31. krog: Kakor 17.—20. krog.

32.—34. krog: Kakor 11.—13. krog.

35.—42. krog: Kakor 26.—33. krog.

43. krog: Izmenoma po 4 zračne petlje in po 1 gosta petljo okoli naslednjega loka iz zračnih petelj.

44. krog: Izmenoma po 4 navadni stebrički okoli loka iz zračnih petelj in po 1 navadni stebriček v gosto petljo prejšnjega kroga.

45. in 46. krog: Sami navadni stebrički.

47. in 48. krog: Sami loki iz zračnih petelj.

49. krog: Izmenoma po 3 zračne petlje in po 1 gosta petljo okoli naslednjega loka.

50. krog: Izmenoma po 3 navadni stebrički okoli loka in po 1 navadni stebriček v gosto petljo prejšnjega kroga.

51. krog: Sami navadni stebrički.

52.—63. krog: Sami loki iz zračnih petelj.

64. krog: Izmenoma po 6 zračnih petelj in po 1 gosta petljo.

65. krog: Izmenoma po 5 bolj rahlo kvačkanih navadnih stebričkov okoli loka in po 1 navadni stebriček v gosto petljo.

66. krog: Izmenoma po 9 zračnih petelj in po 1 gosta petljo v peti naslednji stebriček prejšnjega kroga.

PLETENA DEKLIŠKA BLUZA.

(Slika 114.)

Za enajstletno deklico potrebujemo približno 200 g srednjedebele volne, tri primerne pletenke, kvačko, pet gumbov in zapono za pasec.

Večji del bluze pletemo na licu desno, na narobni strani pa levo. V rebrastem vzorcu (izmenoma po dve desni in po dve levi petlji) delamo samo žepe in obrobo na spodnjem robu rokava.

Levi prednik pričenemo plesti spodaj. Zanj nasnujemo 2 petlji in dovzemamo potem petlje na obeh koncih konice tako, da naredimo iz robne petlje najprej 1 desno, nato pa pa še 1 desnozasukano petljo, in dosnujemo potem proti stranskemu robu prednika toliko petelj, kolikor jih še po kroju potrebujemo. Ko pridemo do rokavne izreze, zazankamo nekaj petelj v isti vrsti, potem pa snamemo na istem robu večkrat še po 1 petljo tako, da spletemo po 2 petlji hkrati. Na ta način oblikujemo tudi vratno izrezo. Proti koncu rame skrajšujemo postopoma vrste od roke proti vratu, da dobi rama poševno obliko.

Desni prednik delamo tako kakor levega, samo obratno in z gumnicami.

Pri zadniku naredimo najprej nekaj vrst na istem številu petelj, potem pa po kroju petlje snemamo, dovzemamo in zazankujemo.

Pasec je sestavljen iz dveh kosov, ki ju pletmo počez, in sicer na licu desno, na narobni strani pa levo, in ju potem, ko ju obkvačkamo z gostimi petljami, podložimo z močnim trakom in vsijemo med oba stranska sešiva. Na prosti ravni konec krajšega kosa prišijemo zapono, skozi katero pretaknemo potem prišiljeni konec daljšega kosa pasca.

Pri rokavu naredimo najprej 5 cm visoko obrobo v rebrastem vzorcu, dalje ga pa pletemo na licu desno, na narobni strani levo in ga oblikujemo po kroju.

Pri ovratniku spletemo najprej vsako zunanjo konico zase tako, da nasnujemo dve petlji, h katerima dovzemamo potem petlje proti sredini ovratnika, na prednjem robu jih po snemamo. Nato združimo obe konici na ta način, da dosnujemo med njima toliko petelj, kolikor jih po kroju potrebujemo, nakar pletemo ovratnik po vsej širini proti vratu. Ob vratni izrezi zazankujemo petlje po kroju.

Žep pričenemo na zgorjem robu, ki je 9 cm širok. Ker je žep spodaj šiljast, snemamo za konico na obeh koncih enakomerno. Ko je narejen, ga obkvačkamo naokoli z gostimi petljami.

Ko so posamezni deli bluze narejeni, jih napnemo na kraj tako, da je narobna stran ročnega dela zgoraj, nakar pletenino poškopimo in počakamo, da se posuši.

Potem naredimo na rokavu ob rami tri posnetke in prišijemo pod oba kosa pasca močan trak.

Zdaj sešijemo posamezne dele na narobni strani z ometico in vsijemo pri tem v oba stranska sešiva oba kosa pasca. Prav tako prišijemo z ometico na vratno izrezo ovratnik. Nato prišijemo oba žepa, obzankamo gumnice in prišijemo na levi prednik gumba, na pasec pa zapono.

PLETENA BLUZA ZA DEKLICO.

(Slika 115.)

Za dvanajstletno deklico potrebujemo približno 300 g mehke sivomodre melirane volne, dve dolgi pletenki, primerno kvačko, tri temnomoderne gumbe in temnomoder usnjen pas.

Prednik in zadnik pričenemo na spodnjem robu in naredimo pri vsakem najprej 1 cm visoko obrobo v drobnem rebrastem vzorcu (izmenoma po ena desna in po ena leva petla), dalje pletemo na licu desno, na narobni strani pa levo.

Vsak del pletemo po kroju. Na koncih snemamo tako, da spletemo po dve petlji hkrati, dovzemamo pa tako, da napravimo iz robne petlje najprej 1 desno, potem pa še 1 desnozasukano petljo.

Najprej delamo prednik. Ko pridemo do 14 cm globokega razporka, razdelimo petlje tako, da sega leva polovica za 2 cm čez sredino, in končamo najprej to polovico. Pri tem zazankamo ob rokavni izrezi najprej nekaj petelj v isti vrsti, potem pa snamemo ob istem robu večkrat še po 1 petljo in se ravnamo pri tem seveda po kroju. Obramek prednika pletemo v progastem vzorcu, na licu štirikrat izmenoma po 3 desne in po 2 levi petlji, na narobni strani pa štirikrat izmenoma po 3 leve in po 2 desni petlji. Ob vratni izrezi zazankamo najprej nekaj petelj v isti vrsti, potem pa snamemo ob istem robu večkrat še po 1 petljo. Ko končujemo ramo, skrajšujemo postopoma vrste v enakomernih presledkih od roke proti vratu, da dobi rama poševno obliko. Pri desni polovici prednika naberemo ob razporku tudi nekaj petelj iz leve polovice. Desna polovica prednika sega samo do sredine.

Zadnik pletemo brez razporka in nima progastega obramka.

Pri rokavu, ki ga pričenemo na spodnjem robu, spletemo najprej 5 cm visoko obrobo v rebrastem vzorcu, dalje pletemo na licu desno, na narobni strani pa levo in na obeh koncih po kroju, dovzemamo oziroma snemamo.

Za ovratnik naberemo petlje ob vratni izrezi in ga pletemo potem v rebrastem vzorcu ter na obeh koncih zaradi konice dovzemamo. Nazadnje naredimo 4 vrste desnih petelj, nakar vse petlje ovratnika rahlo zazankamo.

Žep pričenemo delati spodaj. Najprej naredimo pet vrst desnih petelj, dalje pletemo na vsakem koncu po 4 petlje sem in tja desno, ostale petlje pa v rebrastem vzorcu. Zgornji rob žepa končamo spet s 5 vrstami desnih petelj.

Nazadnje naredimo šiljasto vrhno plaso ob razporku, ki jo pletemo v drobnem rebrastem vzorcu (izmenoma po 1 desno in po eno levo petljo), le zadnje 3 petlje na vsakem robu so vedno desne. To plaso pričenemo z eno petljo, h kateri dosnavljamo na obeh koncih po več petelj tako dolgo, da je plasa 4 cm široka. Plasa je od konice do vratne izreze dolga 14 cm in mora imeti tri gumnice.

Nazadnje obkvačkamo robove, obzankamo gumnice, prišijemo gumbe in naredimo ob straneh zanke za pas.

PLETEN DEKLIŠKI PULOVER.

(Slika 116.)

Za enajstletno deklico potrebujemo približno 300 g srednjedebele volne, dve dolgi pletenki, primerno kvačko, 3 gumbe in 45 cm blaga za naprsnik in ovratnik, če je 80 cm široko.

Ta pulover je lep, če je temnomoder, zelen, rdeč ali pa iz svetlomoderne volne. Z dolgimi rokavi je primeren tudi za dečke.

Žepe, spodnjo obrobo in obrobo pri rokavih pletemo v rebrastem vzorcu (izmenoma po dve desni in po dve levi petlji), ostali pulover pa na licu desno, na narobni strani pa levo.

Oba dela života pričenemo plesti na spodnjem robu. Ko naredimo 5 cm visoko obrobo v rebrastem vzorcu, dovzamemo v prvi vrsti nad obrobo v enakomernih presledkih še nekoliko petelj, nakar dovzemamo, zazankujemo in snemamo vsak del, kakor kaže kraj. Na robu dovzemamo tako, da naredimo iz robne petlje najprej 1 desno, potem pa še 1 desnozasukano petljo; ko snemamo, spletemo pa po 2 petlji hkrati. Zadnje vrste rame postopoma skrajšujemo, da je poševna.

Rokav pričenemo na spodnjem robu. Obroba je široka 3½ cm, dalje pa delamo rokav po kroju.

Žep je zgoraj 9 cm širok in raven, spodaj je pa zaokrožen. Globok je 7½ cm. Kakor smo že omenili, ga pletemo v rebrastem vzorcu. Ko je narejen, ga obkvačkamo z gostimi petljami, potem pa prišijemo na pulover. Z gostimi petljami obrobimo tudi vratno izrezo. Naprsnik in ovratnik naredimo iz dvojne blaga.

PLETENA DEKLIŠKA OBLEKA.

(Slika 117.)

Za osemletno deklico potrebujemo približno 400 g srednjedebele rjavozelene volne, dve dolgi pletenki, 6 rjavih gumbov in rjav usnjeni pas.

Posamezne dele obleke pletemo po kroju, in sicer deloma na licu desno, na narobni strani levo, deloma pa na licu in na narobni strani desno.

Prednjo ozko polo na sredi krila pričenemo na spodnjem robu, kjer naredimo najprej 6 vrst desnih petelj, dalje pa pletemo na licu desno, na narobni strani levo in nazadnje v pasu zazankamo.

Pri obeh prednjih stranskih polah krila spletemo tudi najprej 6 desnih vrst, ne da bi se ozirali na zaokroženi spodnji rob kroja (ker polo kasneje pri likanju nategnemo), dalje pa pletemo na licu desno, na narobni strani levo. Prednji rob teh pol je raven, ob stranskem robu pa snemamo petlje po kroju tako, da spletemo po 2 petlji hkrati. Ko pridemo do pasu, vse petlje v isti vrsti zazankamo.

Prav tako pletemo tudi zadnjo polo krila po kroju.

Levi prednik bluze pričnemo na spodnjem robu in ga pletemo po kroju samo do obramka. Pri tem dovezemamo petlje ob stranskem robu tako, da naredimo iz robne petlje po eno desno in po eno desnozasukano petljo. Ob rokavni izrezi zazankamo najprej nekaj petelj v isti vrsti, potem pa snamemo večkrat ob istem robu še po 1 petljo. Ker je ta spodnji del prednika zgoraj zaokrožen, naredimo na zgornjem robu nekaj krajših vrst.

Desni prednik bluze sega na prednjem robu samo do prve navpične črte kroja.

Zadnik bluze delamo tudi samo do obramka.

Oba prednja dela obramka pričnemo na spodnjem robu in ju pletemo tja in nazajgrede desno. Vratno izrezo oblikujemo po kroju, na rami pa postopoma skrajšujemo zadnje vrste od roke proti vratu, da dobi rama poševno obliko. Desni del obramka sega na prednjem robu tako kakor desni prednik bluze samo do prve navpične črte na kroju.

Obramek zadnika pletemo tudi na licu in na narobni strani desno in ga pričnemo na spodnjem robu.

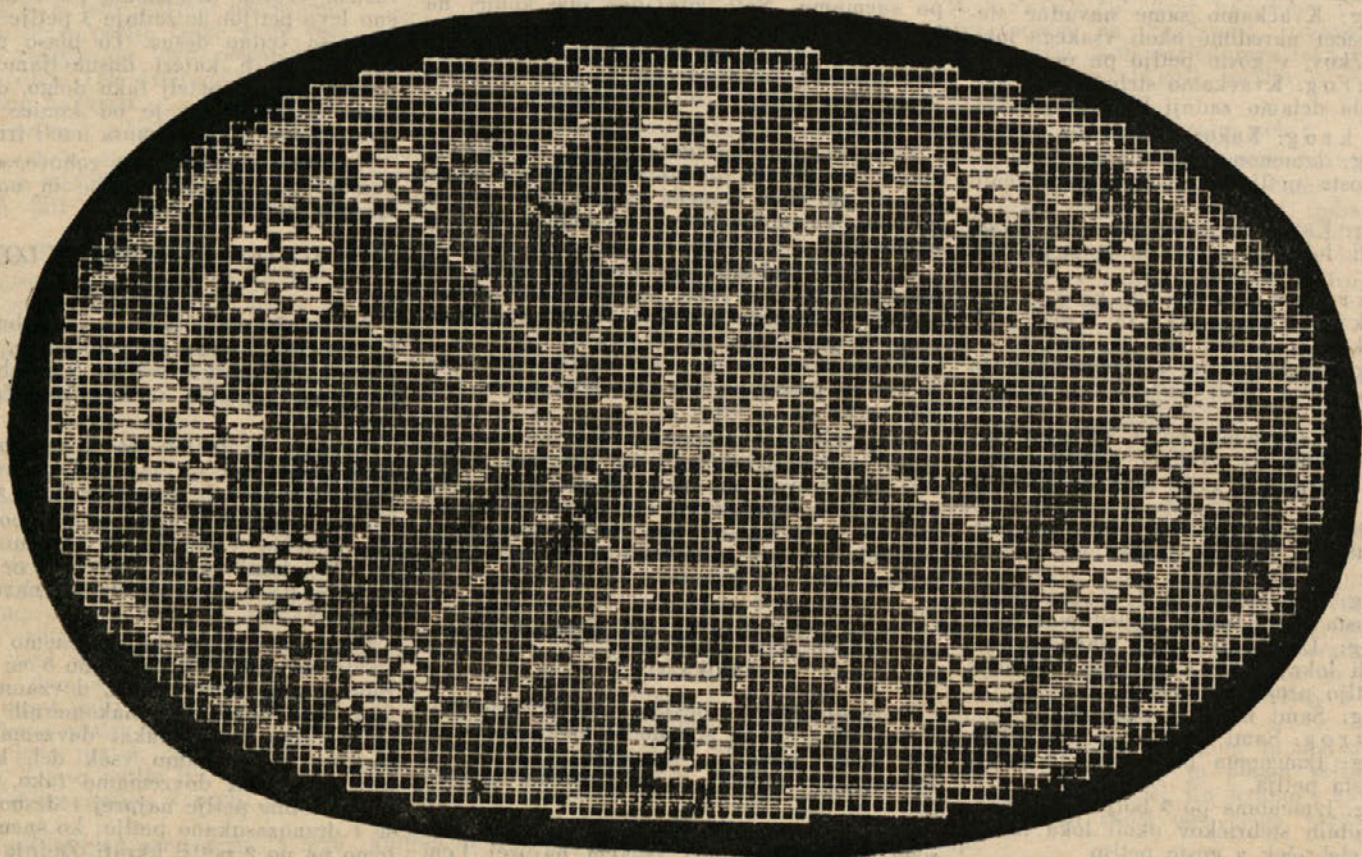
Plaso z gumbnicami pričnemo plesti spodaj pri konici. Zanj nasnujemo 2 petlji in dovezemamo potem na obeh straneh tako dolgo, da je plasa 4 cm široka. Plaso pletemo na obeh straneh desno in naredimo spo-

loma v enakomernih presledkih štiri pokončne gumbnice.

Tudi ovratnik in žepe pletemo na obeh straneh desno. Pri žepih napravimo pod zgornjim robom po eno pokončno gumbnico.

Rokav pričnemo na spodnjem robu in ga pletemo do zapoge na obeh straneh desno, dalje pa na licu desno, na narobni strani levo. Oblikujemo ga po kroju.

Ko so posamezni deli obleke narejeni, jih napnemo na kraj tako, da je narobna stran pletenine zgoraj, jih narahlo poškopimo in počakamo, da se pletenina posuši. Nato sešijemo posamezne dele z ometico. Ob notranji zapogi prednje votle gube sešijemo stikajoča se robova na stroj. Prav tako prešijemo obe zunaji zapogi gube tik ob robu in ju do polovice prišijemo. Potem prišijemo oba žepa in gube ter obzankamo gumbnice. Nazadnje naredimo v pasu na vsaki strani po eno zanko, skozi kateri pretaknemo usnjeni pas, in zapognemo rokave.

Ovalen namizni prt, ki ga lahko mrežamo ali pa kvačkamo. Za oba načina ročnega dela je slika dovolj jasna.

MOŽ POTREBUJE NOVO PERILO

Moška jutrnja halja iz progastega trikotina ali iz drugačne mehke tkanine. Ovratnik, zapestki, pas in zgornji rob žepov so iz enobarvnega blaga, ki se ujema z barvo temnejših prog. Zelo moderni so tudi našitki iz usnja.

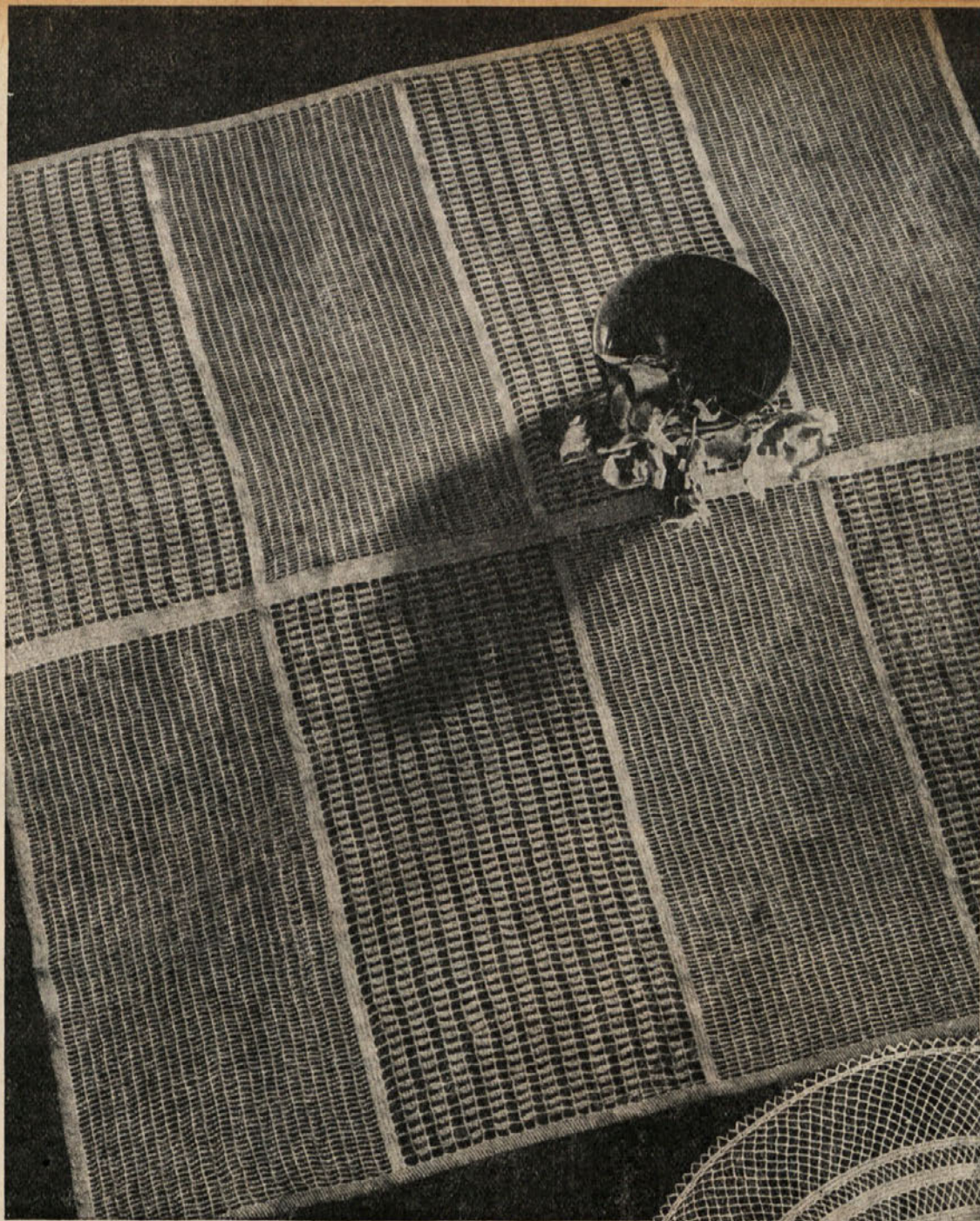
Moška spalna srajca iz belega sukančevega ali svilenega platna s kariranimi našitki iz lanenega platna ali iz pralne svile.

Moška športna srajca iz popelina. Ovratnik se na srajco pripenja.

Bela platnena srajca s karirasto vtkanimi belimi črtami. Ovratnik se tudi na srajco pripenja.

Moške spodnje hlače iz močnega dvojno tkanega barvastega džerseja.

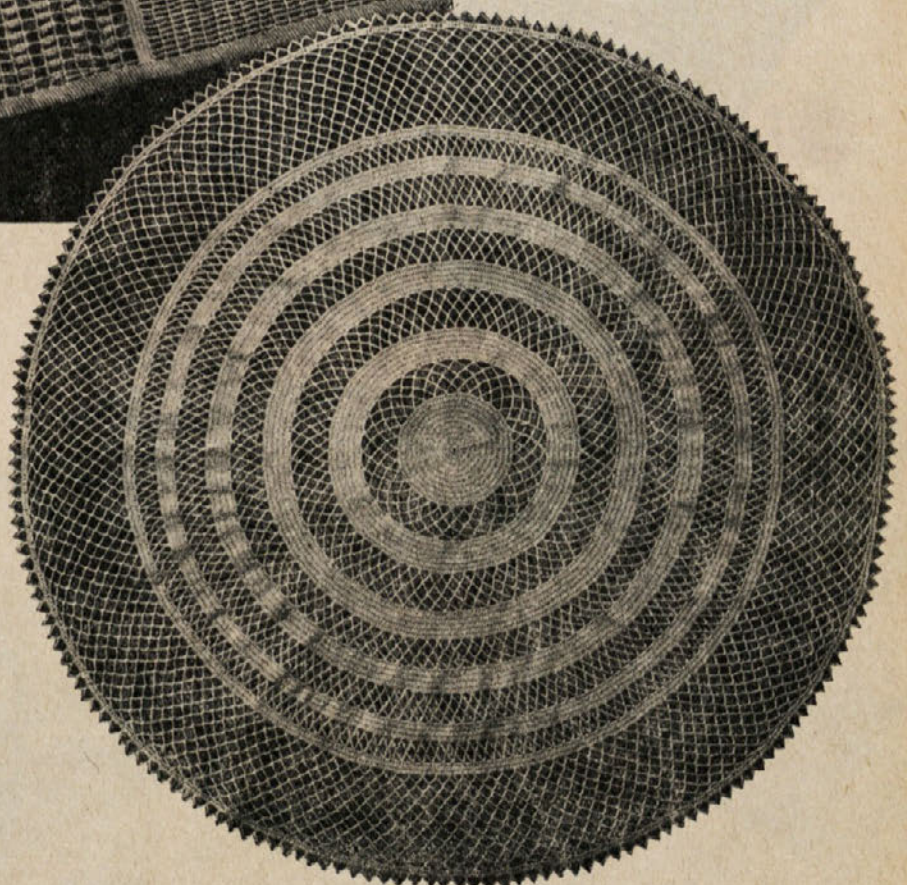

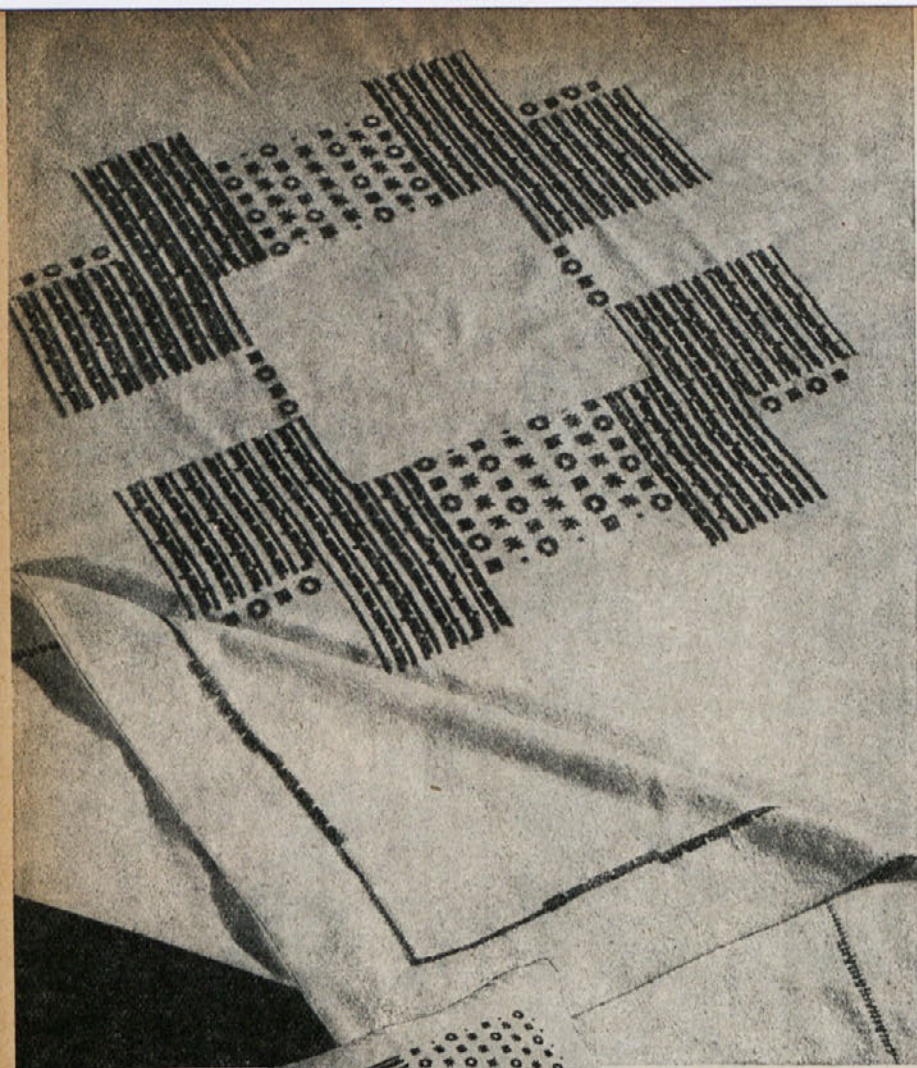
Slika 108

Za
POLEPŠANJE
VAŠEGA DOMA

Slika 109

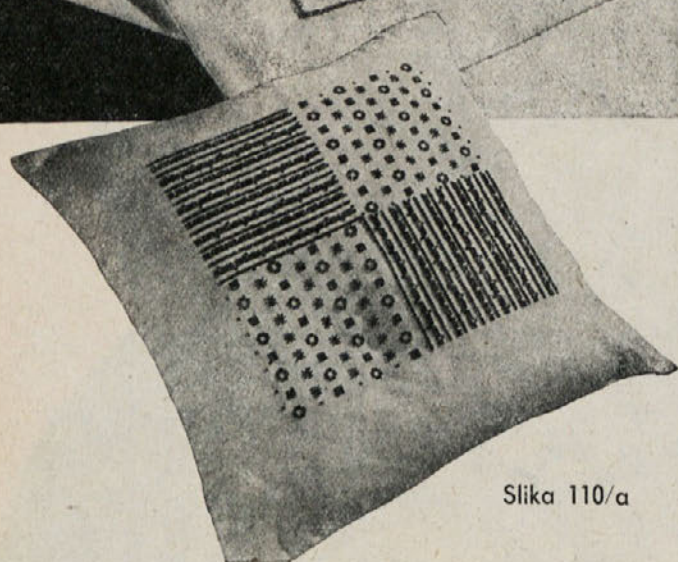
Slika 110

Slika 110. Lep prt iz surove buretne svile. Velik je 150×160 cm in se poda zlasti v poletno hičiščo ali v verando. Vzorec vezemo s črno, z rjavo ali pa s temnomodro prejico v križnem vbodu. Odlikanico lahko naročite pod B I »Ultra« H 7009. Cena 12.— din.

Slika 110a. Za to blazino iz buretne svile, ki se poda k prtju na sliki 24, se dobi odlikanica z vzorcem pod BO »Ultra« H 7010. Cena 7.— din.

Slika 111. Podolgovat prt iz surove svile, na katero vezemo križni vbod z rjavo, s črno ali pa s temnomodro prejico. Za prt potrebujemo 70×50 cm veliko kos blaga. Rob, ki ga zapognemo najprej za $\frac{1}{4}$ cm, potem pa še za 5 cm na lice, prišijemo na roko s stičnim šivom, in sicer z isto prejico, s katero smo vezli vzorec. Odlikanico za vzorec lahko naročite pod BO »Ultra« H 6949. Cena 7.— din.

Slika 110/a

Slika 111

Preprosta

ročna dela

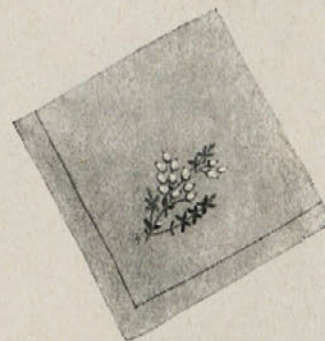
UPORABNA
V VSAKI HIŠI

Slika 112

Slika 112/a

Sliki 112 in 112a. Veliki kvadratni prt (125 × 125 cm), manjši pravokotni prtček in obrusi (32 × 32 cm) so iz tankega belega platna in okrašeni z vejicami resja. Iz takšnih vejic je sestavljen venec na sredi velikega prta, na robu so pa raztresene posamezne vejice. Na manjšem prtčku in na obrusih (servetih) je pa le po ena vejica. Vejice s cveti vezemo s prejšnjo muline, in sicer z dvema odtenkoma rožnate in zelene barve. Pri tem vезenju uporabljamo ploščati, zanjči, razprti in občrtni vbod, za vrh cveta pa naredimo vozliček. Odlikanico za veliki prt lahko naročite pod B I »Ultra« H 6957, za manjši prtček in za obruse pa pod BO »Ultra« H 6958. Cena 12.— din.

Slika 113. Okrogel prt iz belega platna s cvetni vzorcem, ki ga vezemo z dvema odtenkoma rumene in zelene prejšnje muline. Prt obzankamo z rumeno prejšnjo. Odlikanico lahko naročite pod B II »Ultra« H 6959. Cena 18.— din.

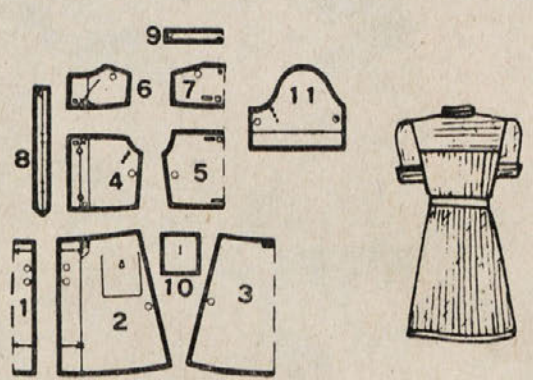
Slika 113

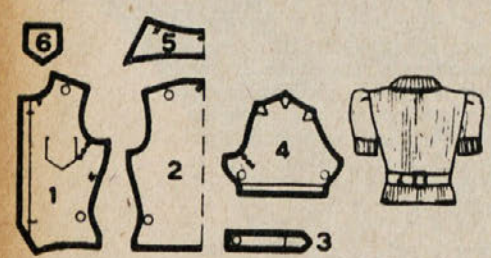
*Drobni
cvetni vzorci*

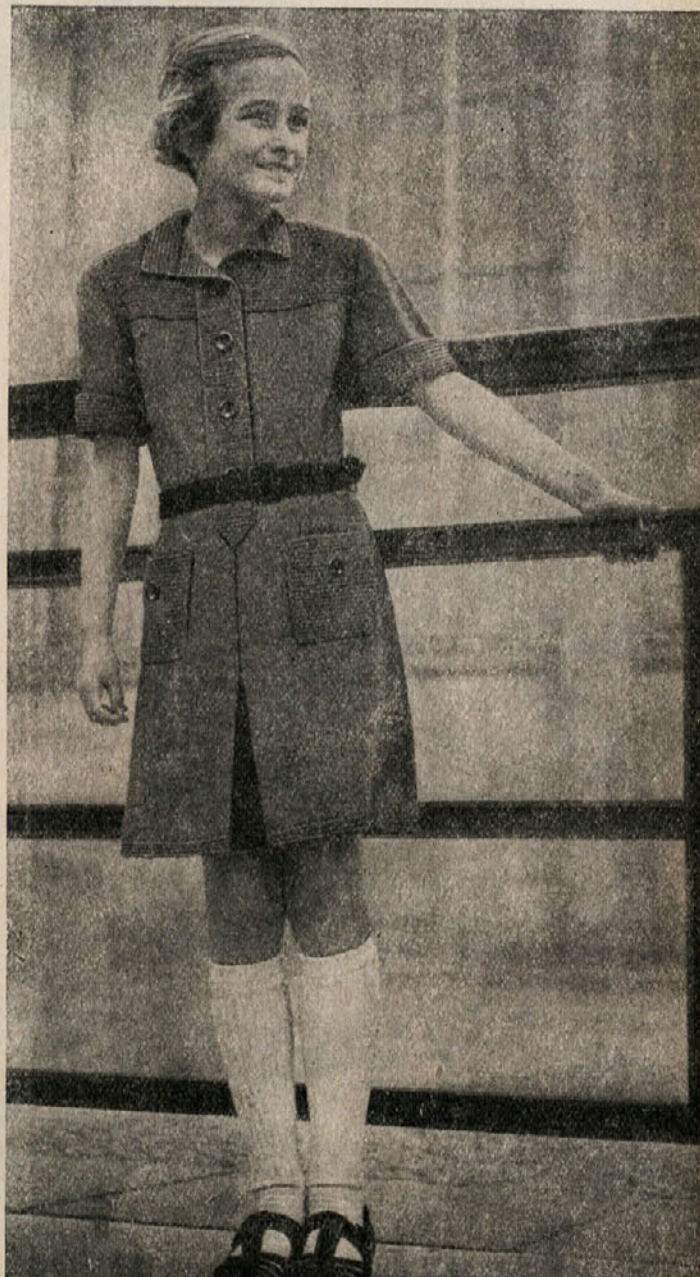
Sliki 114—115

Slika 117/a

Slika 116/a

Slika 117

Slika 116

Spaved

Mati je z okna gornjega nadstropja videla vse. Videla je, da spremlja Zdenko mlad gospod in da ji drži dežnik nad glavo. Oba se smehljata in čebljata.

Mati je mislila, da bo odrevenela.

Pa ni odrevenela. Pogledala se je v zrcalo, da bi se prepričala, ali je njen obraz dovolj strog, potem pa je sedla s tisto mirnostjo, ki napoveduje nevihto.

Zdenka plane v sobo. V roki ima zvezek not, na licih pa dve najlepši rožici petnajstletne pomladi. Skoči naravnost k mami, da bi jo poljubila. Mama pa strašno hladno dvigne roko.

Zdenka prestrašena obstane.

«Najprej bova obračunali!» pravi mati s strogim in hladnim glasom.

Zdenka molči, note ji padejo iz roke.

«Kako nedolžno gleda!» reče mati jezno.

Zdenka ni imela namena, da bi nedolžno gledala. Povesi svoje velike modre oči, kolena se ji šibijo.

Zdaj se je tudi materi polegla jeza. Saj ne more s takim otrokom govoriti drugače, kakor materinsko pristržno.

«No, nikar ne jokaj!» jo poboža po laseh. «Vse lepo povej! Spovej se! Kdo je bil tisti mladenič?»

Zdenka si s svojim malim čipkastim robcem otre objokane oči in odgovori:

«Ivan Mol, mama.»

«Kdo je ta Ivan Mol?»

«Pravnik, mama.»

«Drugega nič?»

«O ne, mama, on je prvi plesalec na vsakem pravniskem plesu. Oče mu je pomočnik ministra. Velik gospod. Sin bo letos končal študije, in minister ga bo vzel k sebi v službo.»

«Za pripravnika brez plače. Pa kako si se z njim seznanila?»

«Jaz... moj Bog... mama, deževalo je, in on je bil uslužen.»

«Ti bi njegove uslužnosti ne bila smela sprejeti.»

«Ko je bil pa tako vljuden, mama, in zadnjič...»

«Kaj? Tudi že zadnjič?»

«Ah, moj Bog, ti si tako stroga Kar bojim se te.»

In res se je bala. Opazovala je mater, ali je v njenem obrazu več strogosti, ali več dobrote.

Mati je to opazila. Objela jo je in jo posadila zraven sebe na divan. Potem je rekla služkinji, naj ve, da ni nikogar doma. Izprašuje dalje.

«Ne boj se! Tvoja mati sem. Rada te imam. Vse mi lahko poveš.»

Deklica ji zre v oči in vpraša:

«Kaj ti naj povem?»

«Kar si hotela zamolčati.»

«Vse ti povem, kar hočeš.»

«Torej najprej, od kod ga poznaš?»

«Že dolgo. Že mesec dni. Ampak šele dva tedna hodiva skupaj. Prej me je samo gledal, samo gledal... Ali ne boš huda?»

Mati se je nasmehnila.

«Veš, tako me je gledal, tako, ampak tako, da sem se ga skoraj bala.»

«In potem?»

«Potem sva se pri prvem dežju seznanila.»

«Kaj sta se pogovarjala?»

«Veliko, o vsem mogočem.»

«Izmed vsega tega mi povej to, kar bi pred očetom zamolčala.»

«Dobro, draga mamica. Ampak tudi ti moraš to zamolčati pred njim. To naj bo večna tajnost med nama. Torej, veš, vselej, kadar sva šla skupaj, mi je pravil, kako lepe oči imam, da vidi v njih ves raj. Odsihdob sem večkrat

Lahkoživi metulj.

opazovala svoje oči v ogledalu, pa se mi je res zdelo, da imam lepe oči, raja pa v njih nisem opazila.»

«Dobro, dobro, kar nadaljuj!»

«In potem... Kaj mi je še rekel? Da, že vem: da imam majhne noge in da moje roke niso roke, ampak piškoti! Kajne, da je bedast!»

Smejala se je. Popravila si je kodrček las in nadaljevala:

«Pa še to je rekel, naj bi neprestano deževalo. Pa da bi bil srečen, če bi hodila jaz desetkrat na dan v šolo zaradi glasbe.»

«Dalje!»

«Dalje ni nič več, mama. Govorila sva o vremenu, o cveticah, o policiji in še o drugih takih neumnostih. Strašno mil človek. Tudi vzdihnil je včasih.»

«Ali je to vse?»

«Vse, mama.»

«Na obrazu ti berem, da ti je ostalo na srcu še nekaj.»

«Ah, moj Bog, kako si radovedna, mama!»

«No, srček moj, mar ne zaslužim, da se mi vso zaupaš?»

Zdenki so zdaj zacvetele na licih vse rožice petnajstletne pomladi. Stisnila se je prav k materi, ji zrla v oči, jo božala in ji pogladila šop las s čela.

Mati se je smehljala, ganjena od tople ljubezni.

«Pa vedi navsezadnje vse: ko sva se zdaj poslavljala, mi je nekaj priznal.»

«Kaj ti je priznal, srček moj?»

«Ali naj ti tudi to povem? Mar ti nisi bila nikoli dekle?»

«Bila sem, dragica, pa sem se znala tudi braniti pred takimi metulji!»

«Zakaj — metulj?»

«Ker je nevaren.»

«On? Nevaren?... Najboljši človek na svetu. Rad ima svojo mamo in se ji spoveduje, kakor jaz tebi.»

«Toda kdo ve, ali se ne pretvarja, da ti želi samo dobro?»

«Ampak, mama, kako bi mi ne želel dobro, ko me je že tudi poljubil!»

Mojster Šantel pri delu.

Velika jubilejna razstava v Jakopičevem paviljonu, prirejena za štiridesetletnico prve razstave slovenske likovne umetnosti, je vrsto tednov privlačevala občinstvo. Obisk je bil zadovoljiv, toda kot značilen pojav današnje splošne zaskrbljenosti smo čitali v listih ugotovitev, da tjele do srede trajanja razstave ni bilo izmed številnih umetnin, ki so napolnile vse štiri sobe paviljona, prodanih nič več kakor ena sama za tisočak. Ko so se vrata paviljona v nedeljo 28. aprila spet zaprla, ko so zapustili Ljubljano poslednji zvesti ogledniki, mladi umetniški naraščaj zagrebške akademije, med katerimi je tudi mnogo slovenskih talentov, in ko so se posamezne umetnine spet vračale na domove svojih gospodarjev — skratka, ko je bil obračun opravljen, sem stopil k enemu izmed glavnih organizatorjev te velike razstave, k profesorju Saši Šantlu.

Dosti prostrana soba v prvem nadstropju Tehnične srednje šole, kjer živita v vedni skladnosti profesorja Saša Šantel in Mirko Šubic, me je že nekajkrat sprejela kot gosta. In želim, da bi me še kdaj. Atelje je tako natrpan, da se z umetnikoma komaj izogibljem med stojali, lučkami, stroji, omarami. Prav ta velikanska skladovalnica novih umetnin obeh slikarjev pa starinskih slik, ki jih obnavlja prof. Mirko Šubic, prav ta pestri vrvež barv in motivov ustvarja ob močni pomladni luči, ki se lije v sobo skozi dve veliki okni, čudovito harmonijo, sredi katere gost najprijetneje dojemam razgovor z obema umetnikoma. Tokrat sva bila s Sašo Šantlom sama. Pogovorila sva se najprej o jubilejni razstavi, potem pa sva posegla med najrazličnejše skrite mape in predale. Šele tako se gostu

Saša Šantel: Motiv iz Drašičev pri Metliki.

razodene delavnost prof. Saše Šantla, ogromna žetev njegovega dolgotrajnega, zelo raznolikega ustvarjanja.

Tedaj, vprašal sem ga najprej, kako je zadovoljen z jubilejno razstavo. In sem beležil:

— Velike reprezentativne razstave je lahko prirediti, če je na razpolago dovolj denarja in časa. V našem primeru smo morali nastopati bolj skromno. Društvo slovenskih likovnih umetnikov je nameravalo prvotno prirediti običajno pomladno razstavo. A na odborovi seji, ki je o tem razpravljala, je bil stavljen predlog, naj se k letošnji razstavi pritegnejo poleg članov še živeči udeleženci s prve slovenske umetnostne razstave, ker letos poteka od tedaj širideseto leto. Predlog je bil z navdušenjem sprejet, ali to je bilo komaj tri mesece pred otvoritvijo razstave. Da v tako kratkem roku ni vsak pripravljen za udeležbo, je jasno. Ta je zaposlen z izvrševanjem kakih naročil, drugega zadržujejo drugi opravki, tretji je pa strog sodnik samemu sebi in mu ni do tega, da bi razstavljaj, kar ima slučajno v ateljeju. Kaka izjema med umetniki ima načelne pomisleke proti skupnemu razstavljanju sploh. Skratka, vsi še dolgo niso bili zastopani. Lahko vam postrežem tudi z imeni. Evo jih, naštejem jih kar iz naše članske kartoteke: Karla Mrakova-Bulovčeva, Radoje Hudoklin, Karel Jirak, Elo Justin, Anton Gojmir Kos, Peter Loboda, Miha Maleš, Ivan Napotnik, Fran Pavlovec, Niko Pirnat, Anton Sever, Albert Sirk, Vladimir Stoviček, Gabrijel Stupica. Od nečlanov so izostali France Kralj, brata Pengova, Gvidon Birolla, Germ in morda še nekateri, ki se

Saša Šantel: Akvarel z Raba.

ga v naglici ne spomnim. Zdaj pa štejte: devetnajst jih ni bilo, sedem in šestdeset jih je pa bilo. Vseh bi torej moralo biti okoli 86, morda tudi devetdeset. V toliko torej razstava ni bila popolna. Ali še tako je bil paviljon premajhen. Posameznik je mogel zares — kakor se je pravilno izrazil Matija Jama — samo simbolično nastopiti. Ni šlo za to, da vsak pokaže zbirko svojih najboljših del, marveč je bilo jedro v tem, da nastopimo strnjeno in da informiramo slovensko javnost o splošni ravni današnje likovne umetnosti. V tem pogledu moram reči, da je razstava bila posrečena. To je dokazalo tudi občinstvo, ki je z velikim zanimanjem prihajalo gledat razstavljene predmete.

— In Vaša sodba o razvoju v štiridesetih letih?

— Ali je razvoj naše likovne umetnosti v teh štiridesetih letih tak, da se ga moremo veseliti, na to bi tudi odgovoril pozitivno. Slovenska likovna umetnost je danes popularna. Posebno mladina, ki jo navajajo profesorji in učitelji k razumevanju likovne umetnosti, je za to kulturno panogo bolj sprejemljiva kakor kdajkoli prej. Spominjam se časov, ko je bilo slikanje in kiparstvo večini našega dijaštva španska vas. Le redki slušatelji visokih šol na Dunaju so

Saša Šantel: Stari metliški tkalec. (Narodna galerija.)

zahajali na razstave. Vsi drugi tvorijo danes kader one naše filistrske inteligence, ki se za umetnost ne meni. Na splošno pa je napredek danes silno razveseljav. Slovenske umetnine dobiš danes v mnogih zasebnih stanovanjih. K temu so brez dvoma pripomogle vse naše razstave. Seve, v nemali meri pa tudi naši prekupci umetnin, lastniki umetnostnih salonov. Koristno je tudi, da se danes piše o umetnosti mnogo več kakor kdaj prej. Škoda le, da o njej ne pišejo vedno ljudje, ki bi znali ločiti kvaliteto od mode. Ali pustiva to izven okvira najinega pogovora.

— In tisto, da je bila na razstavi slaba kupčija?

— Da je bilo na razstavi prodanih malo stvari, gre morda na račun skromne izbire pri posamezniku, v veliki meri pa brez dvoma na račun sedanje politične napetosti. Zanimivo je vendarle, da ima občinstvo pri kupovanju umetnin zdravo sodbo in si ne da vplivati po modnih «šlagerjih». To je ona naravna sila, ki ima veliko moč, da je do danes razvoj likovne umetnosti usmerjen nasproti lepoti, znanju in solidnosti. V tem vidim tudi enega izmed pozitivnih uspehov naše razstave, ki ni pokazala skoraj ničesar, kar bi spominjalo na povojne ekstremistične manire. Poglejmo naše «neodvisne» — to kiparjih sploh ne

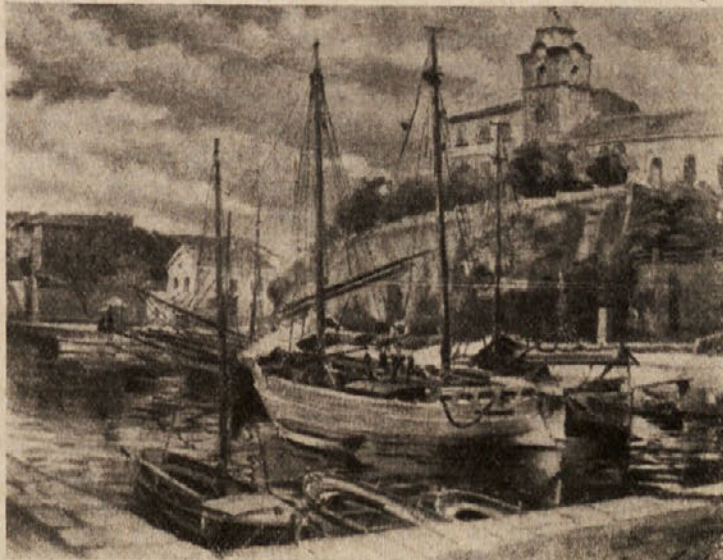

Saša Šantel: Metlika. (Olje.)

govorim, ti so solidni skozinsko) — v kako krotki luči so se pokazali. Krajine slikarjev Omerze, Sajeveca in Preglja so naslikane po vseh načelih dobrega slikarstva in ne cikajo na nobeno modno ekstravaganco. Največje razočaranje pa je razstavljalcem žalostno dejstvo, da je tokrat banska uprava popolnoma pozabila na nakupe, čeprav se proračunsko leto pravkar začelja...

Zaključila sva s tem razgovor o razstavi. In ker me je tolikšno obilje Šantlovih del, ki so mi bila to pot na ogled v njegovem ateljeju, res presenetilo, čeprav že dolgo zasledujem njegove signature, sem poprosil umetnika za kratke podatke iz življenja in delovanja. Je goriški rojak. O šolanju pa mi je pripovedoval:

— Moje življenje je menda precej nezanimivo. Po maturi sem se učil silkarstva na Dunaju v Kennerjevi šoli, ki se je imenovala: oddelek za srednješolske učiteljske kandidate. Bila je poseben del umetnostno-obrtné šole avstrijskega muzeja za umetnost in industrijo. Tam smo risali in slikali štiri leta akte in portrete, navadno vse v naravni velikosti. Izpit sem napravil na akademiji. Isti čas sem obiskoval na modroslovni fakulteti ona predavanja, ki so bila v zvezi s slikanjem, glasbo in filozofijo, in sem tam tudi dosegel absolutorij. Služil sem nato po srednjih šolah: leto dni na Dunaju, leto dni v Kopru, enajst let v Pazinu, dve leti na Sušaku, po prevratu pa sem na Tehnični

Saša Šantel: Kraljevica

Saša Šantel — risba: Dubrovnik

srednji šoli v Ljubljani in upam, da kmalu učakam čas, ko se bom lahko popolnoma posvetil umetnosti. Zaslužil sem si to, kajne? Ustanovil sem si družinico, a moji trije otroci imajo danes že vsak svoj dom in svoj naraščaj. Tako sem zopet sam z ženo in z njo razmišljam o tem, kje bom našel atelje, ko bom poslednjič stopil čez prag Tehnične srednje šole.

— Kako ste ustvarjali?

— Med tem časom, ki se mi zdi tako zelo kratek, a se mi vendar raztegne, če začnem razmišljati, kaj vse sem že počel v svojem življenju, sem slikal v raznih tehnikah, vendar najrajši v olju, ki je pač najpopolnejši material za barvno izražanje. Tisto, česar sem se na Dunaju učil, sem že davno pozabil. Razumite me prav. Tisti način dela, ki sem ga videl pri profesorju Kennerju — drugih ne omenjam — mi ni bil nikdar všeč, ker je bil trd, čeprav je Kenner polagal največjo važnost na pravilnost risbe in na točnost barvnih valérjev. Bolj mi je ugajalo, če sem gledal študije svoje starejše sestre, zdaj žal že pokojne Henrike, ki je iz Monakovega prinesla svežino, mehkobo in pestrost barvne izbire. Zasledoval sem vse raznovrstne slikarske eksperimente do današnjih dni, a nikdar se nisem mogel ogreti za drzne skoke v stran, kakršni so se pojavljali od prvih »futurističnih« pokretov do danes. Preveč poceni se mi je videla vsa ta reč. Poenostavljanje podrobnosti iz narave je lahko mojstrska zadeva. Če pa preide v skiciranje, ki namenoma zabriše sled vsaki važni podrobnosti — (obraz v eni ploskvi, roka z eno potezo čopiča in podobno) — imam vedno vtis, da se slikar namenova izogiba onemu, kar je najbolj kočljivo. Tako slikanje se mi je vedno videlo nepošteno — (sem pa seveda ne spadajo prave skice, ki nočejo biti nič drugega kakor skice). Takega dela nisem hotel posnemati. Prepričan sem, da je in mora biti prava učiteljica slikarjev samo narava. Narava je popolna, je božje delo in ubogi človek slikar se ji lahko samo plaho bliža in more iz nje zajeti samo eno izmed njenih lepôt. Če gledamo z vrha planin na prekrasni razgled, ne vidimo samo glavnih oblik gorâ, marveč tudi neizmerno barvno lestvo, nešteto posameznosti. Lepo je drevo v bližini z neštetimi drobnimi vejicami, lep je gozd v daljavi z drobcenimi macesni med rumeno-zelenimi bukvami. Lepa je vsa velika gmota skalnatih gora, a lepe so tudi drobne skupine posameznih skal.

Lepa je z lahno meglico pokrita livadica, lepá je pa tudi travica v bližini z vsemi raznobarnimi zvezdicami. Kdo bi mogel vso to lepoto zajeti? Smešno je zmerjati slikarja, ki gre malo bolj v podrobnosti, s fotografom. Če bi res zmogel toliko, hočem reči: tako pravilno risbo kakor fotograf, potem klobuk dol pred njim! Umetnost je, če more kdo iz narave zajeti tisto, kar se mu vidi najvažnejše. Če kdo na hitro ulovi le glavne barve — á la bonheur! Če se pa kakor Rudolf Siech zaljubi v igrakanje drobnega vejevja in to lepo podá, ni zato nič manj umetno. Malo preveč sem se zaklepetal, kajne?

— Prosim! Še besedo: kateri motivi so vam najbolj pri srcu?

— Poleg krajinskega slikanja sem vedno rad gojil portretiranje, ki mi »leži«, kakor delo pred naravo sploh. Morda se spominjate mojih portretnih risb za Glasbeno Matico — mislim, da jih je okoli 135 — kjer sem hotel natanko ohraniti poteze vsakega skladatelja. Največja slika s portreti je ona, ki visi v mali filharmonični dvorani. Tu ni bila naloga, reševati bog ve kake probleme modernega slikarstva, marveč je bilo treba pokazati naše skladatelje, kakršni so. — Baval sem se dalje z ilustracijo ter sem napravil za knjige in revije precej eno in večbarvnih risb. Želite, da jih naštejemo? ... Bilo bi preveč. Le to naj omenim, da sem mnogo delal tudi za Hrvate, kar ni čudno, ko sem trinajst let živel med njimi in sem jih vzljubil kakor Slovence. Tako pač pri najboljši volji ne morem imeti smisla za cepljenje med nami. Delal sem tudi za Srbe (v začetku vojne sem s Smrekarjem delal ilustracije za srbske narodne pesmi, ki jih je izdala Srpska akademija znanosti in umetnosti). Posebno sem ljubil grafiko, najprej lesorez. Mislim, da sem prvi pri nas razstavil večbarvni lesorez. To je bilo leta 1911. Pozneje sem se začel najprej sam baviti z bakropisno umetnostjo in sem leta 1913 našel priliko, da sem si nabavil strokovnih navodil v Brockhoffovi grafični šoli v Monakovem. Žal pa je grafika pri nas pastorka in uporabljam jo še najboljše za lastno zabavo...

— Kaj delate in ustvarjate zdaj in kaj nam boste še ustvarili? Z besedo »načrti« mislim vaše umetniške zasnove kakor tudi vaše bodoče organizacijsko delo za napredek slovenske likovne umetnosti.

— Moji načrti za bodočnost so svobodno delo. Rad bi se specializiral na muzikalne motive. Kadar sedim na primer kot violinist v orkestru ljubljanske filharmonije, z nekim posebnim občutkom ogledujem vse te muzičke tipe z oboo, rogom, bastubo ali zopet kontrabasista, ki izvršuje svoje telovadne vaje, in vrsto violinistov sentimentalnih obrazov. Najrajši bi kar vedno samo slikal. A smola je, da moram vedno zraven sedeti, ko je violinistov premalo... Pa tudi drugih zasnov mi ne manjka. Recimo: prvi je ta, da bi zbral vse slovenske noše v akvarelih. Poglejte, v tejle mapi jih vidite 35, a upam, da bom povišal število do 60. Zdaj izdelujem osnutke za sgrafite, ki bodo krasili notranjost novega Sokolskega doma v Trnovem. V tej tehniki sem že izdelal dekorativne slike na fasadi neke hiše na Tržaški cesti. Kar pa se tiče dela z organizacijo slovenskih likovnih umetnikov, ga izvršujem iz prepričanja, da je tako delo koristno in potrebno. Razstava, ki smo jo priredili, je le zunanji znak našega dela. Opraviti bo treba še mnogo tega. Seve, brez optimizma ne gre. Če je Vavpotič razočaran, ker še nismo dosegli uzakonjenja predloga, da bi se pri novih stavbah moralo uporabiti nekaj odstotkov skupne gradbene vsote za dela likovne umetnosti, ki naj bi stavbo krasila, mu ne zamerim. Je pač bolj črnogled od mene. Lahko smo zadovoljni, da se naše delo na pristojnih mestih upošteva in da se nobena važnejša umetniška zadeva ne rešuje brez sodelovanja Društva slovenskih likovnih umetnikov. Zaupam vam lahko tudi to, da smo že nekoliko bogati. Kot blagajnik sem kar ponosen, če pišem v naših knjigah številke, ki se vrte okrog 37.000 din. Seve pripada največji del te vsote bolniškemu skladu in ni uporaben za tekoče zadeve. A prav za to se mi zdi, da je Društvo slovenskih likovnih umetnikov pokazalo upravičenost svojega obstanka. O bodočih perspektivah v zvezi z napredkom naše umetnosti je pa težko govoriti. Šole kar bruhajo iz sebe absolvente. Vendar se za zdaj še ni bati prehude borbe za kruh. Dobro delo še najde odjemalce, posebno če si

Saša Šantel: Amaterji.

kdo ne vtepe v glavo, da ne sme drugega delati kakor samo razstavno blago. Življenje samo bo uravnavalo razvoj naše umetnosti, ki bo vedno odvisno od potrebe. Včasih so slikarji delali samo za cerkve in graščine. Danes potrebuje umetnost tudi industrija, trgovina, časopisje in podobno. S tem pa je tudi označena nujnost smeri umetnosti proti praktičnim potrebam življenja. K tem potrebam spada tudi olepšanje javnih in zasebnih bivališč. Zato stvar nikakor ni tragična.

Veder in vedno optimističen, kakor so vedre in žive njegove barve, je Saša Šantel razsoden in prepričevalen z vedno trezno odmerjenimi besedami. Presodil sem, da sva v glavnem pretehtala vso snov, o kateri sem se želel z njim pogovoriti. In tako sem postavil piko in se poslovil.

Artem.

Ivo Peruzzi:

Vladoša Simčič

Začudeno žalostno gledajo te neprodne temne oči. Napeta in zastrta duševnost se

skriva za njimi. V obrazu ji trepeče krčevit boj same s seboj. Čez blede lice se trudoma krade bolesten smehljaj. V besedah zveni lastna sentimentalna resignacija. Toda v trenutku zavzeta strmi vame uporna in mlada južnjaška duša: Vladoša Simčičeva, nadebudna naraščajnica Drame. Izmed novih talentov, ki kažejo resno stremenje k uspehu, je v letošnji gledališki seziji opozorila nase s tremi vlogami raznih obdobij, ki je vse odigrala z lepim uspehom. Obiskovalcem Drame je še v ugodnem spominu njena subtilno podana Nina v »Kralju na Betajnovi« ob priliki gostovanja mariborske drame. Njena dosedanja pot je še omamna kresna noč, polna lučk, kresnic in neizgovorjenih želj, prikritih nad. A za vsem tem je še dolg vprašaj, ki nam ga vsem postavlja življenje samo...

«Prvi koraki...?»

«Že kot študentka sem sodelovala pri raznih dijaških akademijah in podobnih prireditvah v večjih in manjših vlogah. Rojena Primorka, sem živela v Mariboru, kjer stanujejo moji starši. Tam sem po naključju dobila vlogo Gjurgje v Begovičevem »Božjem človeku«. Toda mariborsko gledališče me je poznalo že iz »Otroške tragedije«, katero smo igrali v režiji F. Žižka in hoteli pokazati avantgardno gledališče. Ker sem imela z Gjurgjo uspeh, me je teaterski demon zagrabil in me ni več izpustil iz svojih

rok. Pred letom sem dobila banovinsko podporo, ki mi je omogočila dramski študij v Berlinu in lani tudi v Italiji. Izmed igralcev v tujini so mi ostali posebno v spominu: Werner Kraus, Gustav Grundgens, Bernhard Minetti, Käthe Dorsch, Maria Koppenhöffer, Bleibtreu... V Milanu sem imela srečno priliko, da sem videla igrati slavnega E. Zaccanija. Toda prva in najboljša šola dramske umetnosti je bilo in je zame življenje v vseh svojih barvah in odtenkih, poudigih in blodnjah človeške duše.»

«Kaj je odločilo Vaš prvi angažma?»

«V Mariboru sem nastopala le zdaj pa zdaj. Tam sem z vlogo Ane v igri »Pesem s ceste« z velikim uspehom — pogorela. Toda Essi v »Hudičevem učencu«, še bolj pa moja Nina v »Kralju na Betajnovi«, s katerim smo gostovali v Ljubljani, je našla pri kritiki in občinstvu tako prijazen sprejem, da se mi je ponudila možnost nastopanja tudi v ljubljanski Drami.»

«Letos ste igrali izmenoma v »Antigonu«, Kristinico v Kozakovem »Profesorju Klepcu« in Emanuelo v »Asmodeju«. Zakatere vloge čutite poseben plamen?»

«Najljubše so mi mladostne vloge s sentimentalnim ali tragičnim poudarkom. Želim se predvsem sprostiti notranje teže, katere

mi zdaj pa zdaj hromi svobodo ustvarjanja in neovirano doajemanje različnih značajev. Vem, da je skoraj vsaka igralka nepravilna glede izbire vlog. Zato prepuščam to vprašanje umetniškemu vodstvu drame. Želim le, da bi bilo z vlogami zadovoljno občinstvo, kritika, uprava in seveda tudi jaz...»

«Kako bo z zadevo v bodočnosti?»

«Moj cilj je ostati v drami, igrati, se uspešno učiti, to se pravi, v zadovoljstvo občinstva in v umetniški prid naše Talije.»

*

Tudi mi želimo naši simpatični novi prijateljici na truda polno pot nezlomljivo voljo in vztrajnost v dosegu cilja, ki ga določijo človeku Parce že ob rojstvu...

Stoletnica slavnega pisatelja EMILA ZOLA 1840 — 1902

Minuli mesec se je ves kulturni svet s Francijo spominjal stoletnice rojstva enega izmed njenih najznamenitejših sinov, romanišca Emila Zolaja, utemeljitelja naturalistične smeri v svetovni literaturi, raziskovalca dednostnih pojavov v temnih nagnjenjih »človeka-zverine« in neizprosne borca za socialne pravice človeštva, ki je v svojem predposlednjem romanu, v »Delu« (Travail) iz cikla »Štirje evangeliji«, napisal te-le pomembne vrste:

«In velika zarja, ki se je dvigala iz njih del, je bila vera v človečanstvo, v katero so vsi zaupali, njih ljubezen do razdedinencev tega sveta, njih mržnja do socialne krivice, njih verovanje v delo kot odrešenika... Delo mora biti samo po sebi temelj družbe; in v tem trenutku se mi je prikazala rešitev. Pravična in srečna jutrišnja družba obstaja lahko samo v reorganizaciji dela, ki bo edino dopustila pravično razdelitev bogastva in sploh vseh dobrin. Samo ona — o tem sem sijajno prepričan — nas bo odrešila bede in trpljenja. Staro stavbo, ki poka in se ruši v prah, bomo zdravo pozidali le z delom vseh in za vse, z delom, ki ga bomo sprejeli kot splošni zakon, kot življenje samo, ki vlada nad svetovi.»

Emil Zola je bil rojen dne 2. aprila leta 1840. v Parizu očetu inženirju, čigar družina je potekala iz naše Dalmacije. V velikem francoskem pisatelju in svobodoumцу se je pretakala torej tudi slovanska kri. Študiral je gimnazijo v južni Franciji (v Aix-en-Provence, sončnem mestecu, ki ga poznajo naše starejše gospodinje po finem »ajkserolju«) in se nato osemnajstleten, brez mature, naselil v Parizu, kjer je dolga leta bedno živel v raznih poklicih, trdo se boreč za skorjico vsakdanjega kruha in bistro spoznavajoč življenje velikega mesta, zlasti z njegove temne, žalostne strani. Že zgodaj je jel sodelovati v raznih dnevnikih in revijah s priložnostnimi članki, objavljaj pesmi in izdal zbirko zgodb »Contes à Ninon«. Toda šele leta 1877. (bil je takrat nastavljenec znane pariške knjigarne Hachette) je z romanom »L'Assommoir« (Ubi-jač) tako presenetljivo uspel, da se je poslej lahko posvetil samo pisateljevanju. Zapustil je Pariz, kjer je bil toliko pretrpel in si nabral toliko bridkih izkušenj za svoje nadaljnje delo, ter se naselil v skromni hišici, nedaleč od Babilona ob Seinei. Tu je s štirimi tovariši, med katerimi sta bila tudi Guy de Maupassant in J. K. Huysmans, ustanovil »Skupino médanskih večerov«, imenovano po skupni zbirki »Les soirées de Médan«, v kateri je vsak član tega slovstvenega združenja, ki se je vneto pognalo v boj za zmago naturalizma, priobčil po eno novelo.

Duhovni oče in vodja nove literarne smeri je bil E. Zola. Kakor je štirideset let pred njim veliki pisatelj-realist Honoré de Balzac povezal svoje delo v cikel romanov »Človeška komedija« (nesmrtni Dante je spesnil »Božansko komedijo«!), je tudi plodoviti Zola svojim dvajsetim romanom dal skupni,

Emil Zola.

značilni naslov »Rougon-Macquartovi, naravna in socialna zgodovina naše rodbine za drugega cesarstva«. V tej ogromni literarni produkciji eksperimentalnih in naturalistično-znanstvenih romanov je pisatelj s potankim popisovanjem življenja in nehanja razpredene družine Macquartovih zasledoval tale cilj: »Pojasniti sem hotel, kako se neka družina, ki predstavlja v bistvu samo majhno skupino ljudi, razvija v obdajajoči jo družbi. Ta družina šteje prav za prav le deset ali dvajset posameznikov, ki so na prvi pogled silno različni, toda če jih natančno preiščeš, najdeš, da so po značaju in življenju tesno povezani med seboj. Zato sem poskusil, ko sem razreševal dvojno vprašanje njih naravi in okolice (miljeja), poiskati nit, ki matematično vodi od drugega do drugega. Zakaj dednost ima prav tako svoje zakone kakor težnost.»

Mojsrsko nedosegljivo so v vseh teh Zolajevih romanih o človeških strasteh in bednem propadanju dednih obremenjenecv, ki tvorijo pretresljivo epopejo dobe in njenih ljudi, podana pozorišča in okolja pa svet posameznih poklicev. Tako v »Germinalu« (slovenski prevod Alf. Gspana) rudnik, v »Zemlji« kmetija, v »Nani« pariški krog ljubzenskega uživanja, v »Šnu«, ki je na-

ravnost romantično pisana povest, milje stare goške katedrale, v romanu »Au bonheur des Dames« pariška veleblagovnica, v »Trebuhu Pariza« znane tržnice, v »Denarju« svet finančnih špekulantov, v »Oeuvreu« slikarski atelje, v »Grehu župnika Moureta« duhovščina, v »Doktorju Pascalu« zdravniški stan, v »Njegovi ekscelenci Rougon-Macquart« politiki, v »Polomu« (slovenski prevod Vlad. Levstika) vojaštvo in generaliteta francosko-nemške vojne 1870. leta, v »Človeški zverini« železničarji, in tako dalje...

Iz ogromnega Zolajevga dela omenjam še znane romane »Rim«, »Pariz« in »Lurd«, ki so s svojo bistro dokumentacijo in resnim znanstvenim prizadevanjem proti koncu minulega stoletja marsikomu odprli oči, in romana »Plodnost« in »Delo« iz zasnove cikla »Štirje evangeliji«, ki ga pa pisatelj žal ni več utegnil dovršiti. Ko je zbiral podatke za tretji roman »Pravica«, je leta 1902. nenadoma umrl. Zadušil ga je sveltlini plin. Sluga namreč ni bil trdno zaprl pipe v mojstrove spalnici — in to seveda iz malomarnosti, če ni bil najet in podkupljen od pisateljevih nepomirljivih sovražnikov. Zolajevu soprogo, ki je spala v isti sobi, so zjutraj še rešili (pisec teh vrst jo je leta 1925. v Parizu spremljal k večnemu počitku na montmartrsko pokopališče), neustrašene mu borcu za zmago pravice nad korupcijo političnih voditeljev in gnilobo tedanje družbe, ki si je bil s posegom v znano Dreyfusovo afero, ko je moral, obsojen, zbežati v Anglijo, še povečal svojo izredno in zasluženo popularnost, pa niso mogli več rešiti dragocenega življenja... Celó o božji kazni so pisali nekateri ob pisateljevi tragični smrti

K sklepu prevedem značilen drobci iz Zolajevga ogromne literarne zapuščine, ki čez dobrih petdeset let še skoraj nič ni obledela v svoji jakosti in aktualnosti, in sicer prizorček iz romana »Človeška zverina« (film po njem so lani vrteli pri nas).

Strojvodja Jacques ljubi svojo lokomotivo kakor žensko. Zda pa poslušajmo, kako človeško občuti njen konec, ko se ta pri nekem iztirjenju prevrne in razbije:

«Uboga Lison (tako je strojvodja prijateljsko in vdano klical svojo lokomotivo) je imela samo še nekaj minut življenja. Ohlajala se je, žerjavica njenega ognjišča je razpadala v prah; para, ki je bila tako nasilno bušnila iz njenih odprtih bokov, je samo še pohlevno stokala kakor jokajoče dete. Vsa onečastžena s prstjo in blatno peno je ječala s hrbltom v mlakuži, ki je bila kar črna od premoga — ona, vedno tako osnažena in svetla, in umirala kakor razkošna žival, ki jo nezgoda podre sredi gosposke ulice. Samo trenutek je še njen Jacques lahko videl, kako v njenem raztrganem drobju še delujejo njeni organi, kako bata bijeta liki srca dveh dvojčkov, kako para kroži po cevah ko kri njenih žil... Toda pogankavki sta se samo še tresli v poslednjem uporu življenja, podobni dvema krčljivima rokama. Lisonina duša je počasi odtekala s silo, ki jo je le še malo oživljala, in njena nekdanja tako neskončno polna pljuča se kar niso mogla popolnoma izprazniti. Naposled se je razparana orjakinja vendarle umirila. Umolknila je in potem polagoma sladko zaspala...»

P. Karlin.

Dr. Ivan Lah: Druga knjiga spominov

(Založil Odbor za postavitev nagrobnega spomenika dr. Ivanu Lahu, Ljubljana; str. 190.
Tisk Delniške tiskarne.)

Knjigo odvarja poglavje, ki ima za naslov besede, s katerimi je dr. Lah zaključil svojo leta 1925. izišlo prvo knjigo spominov: «Konfiniran v Ljubljani». Ti spomini segajo od božiča 1914 do leta 1918. ter so verna slika in izpoved življenja in čutenja idealnega, navdušenega nacionalista, ki je v trpljenju čakal in pričakal dan svobode svoje domovine. Knjiga ni samo koristen prispevek k osvetljenju tistih burnih let, v katerih se je odločila in rodila naša svoboda, ampak nam nudi tudi zanimivo čtivo, prepojeno z navdušenjem narodno mislečega borca in z «vero v vstajenje teptane domovine».

V začetku knjige nam pisatelj z večšo roko prijetnega pripovednika živo in plastično riše svoje življenje in življenje drugih intelektualcev in pisateljev, ki so bili leta 1914. z njim aretirani in konfinirani na ljubljanskem gradu. Nato nam razkazuje koncentracijske tabore v raznih nemških krajih nekdanje Avstrije, kakor so Lipnica, Hainburg i. dr., kjer se je moral s svojimi sotrpini pokoriti za svoje slovansko mišljenje in za jugoslovansko idejo. Z nekaterimi vrzeli, ki jih je morda napravil namenoma ali pa bi jih bil izpolnil, da mu ni smrt pre zgodaj vzela peresa z roke, nas privede v leto 1917., v leto svojih nepristojnih, vsiljenih borb na fronti. Slednjič vidimo pisatelja v zlati Pragi, ki mu je bila vse dni

življenja druga, iskreno ljubljena domovina. Svojo pot iz Prage v Ljubljano meseca septembra 1918 opisuje z napeto zanimivostjo v poglavju «Po treh letih v Ljubljani». Navdušeno poglavje «28. oktober 1918» posveča velikemu dnevu osvobojenja, o katerem «smo vedeli vsi, da bo prišel ta dan, toda kdo je vedel, kedaj... dan naše zmage in svobode».

Lahovi spomini niso naštevanje in opisovanje vnanjih zanimivih dogodkov, ki so se odigravali v njegovi neposredni bližini in v daljnih razdaljah od njega, tudi ne samo njegovega vnanjega življenja, temveč vnanje in notranje življenje sta strnjena v idealno sliko značajnega, požrtvovalnega, za nacionalne pravice neumorno delujočega in v svobodo domovine neomajno verujočega boritelja. Delu ne manjka pesniških lepot, velikih in izvirnih misli, ki odlikujejo to zadnjo knjigo dr. Laha.

V jezikovnem oziru je «Druga knjiga spominov» bolj izglajena in skrbneje izpiljena, kakor prva. Nekaj zasluga za to gre gotovo tudi Pavlu Karlinu, ki je te spomine že s pokojnim Lahom bral in po njegovi smrti izvršil končno redakcijo.

Oprema knjige, v kateri je na prvi strani umetniški portret avtorja, prelepo delo prof. Mirka Šubica, je zelo okusna, tisk lep in jasen, za kar gre vse priznanje Delniški tiskarni, ki je to delo natisnila. b.

In nad vsemi temi velikimi in nizkimi človeškimi strastmi se dviga ljubezen mater kakor krasna mavrica miru. Če bi se svetu vse vzelo, in bi ostala samo ljubezen, bi bilo vredno živeti. In gotovo je izmed vseh človeških ljubezni najčistejša, najvzvišenejša, najpožrtvovalnejša materinska ljubezen, ker daje vse iz sebe in ničesar ne zahteva.

Najplemenitejše geslo, ki je bilo kdaj izgovorjeno, odkar svet stoji, je Kristusovo «Ljubi svojega bližnjega, kakor samega sebe».

In glej, ljubezen vseh mater vseh vekov, vseh narodov, vseh plemen, vseh družabnih slojev pomni še več, zakaj vse matere na celem svetu so ljubile in ljubijo svoje otroke bolj, kakor sebe.

Ta vzvišena ljubezen mater bi lahko poučila človeštvo, da je vendarle mogoče v vseh okoliščinah vedno ustvarjati z ljubeznijo in nikoli uničevati iz sovraštva.

Mislimo te dni na matere vseh časov in vsega sveta in poklonimo se jim kot nosilkam najplemenitejšega človeškega čustva, kot posebljenju principa dobrega.

Ko bi se vsak dan, pri vsakem početju, pri vsakem odločanju mislilo na matere, na njihovo požrtvovalno ljubezen! Ko bi se ves svet v vsakem svojem prizadevanju ravnal po njihovem svetlem zgledu!

Potem bi na svetu nastal mir božji in sreča človeška.

Materinska ljubezen

Odkar je bil svet ustvarjen, mu vladata dobro in zlo, ki se javljata z ljubeznijo in sovraštvom, z ustvarjanjem in uničevanjem.

Življenje vseh krajev in vseh vekov, vseh sedanjih in že minulih narodov se je gibalo

in se giblje vedno v skoraj nerazumljivih skrajnostih.

Na eni strani težnja za napredkom, civilizacijo, kulturo, za socialno pravičnostjo vsem, na drugi pa neprestana pripravljenost, da bi se uničila s trudom pridobljena blaginja, kulturni spomeniki in človeška življenja.

Česa je svet poln

Svet je poln prijateljev za tiste, ki so mu prijatelji.

Svet je poln sovražnikov tistim, ki so mu sovražni.

Svet je poln plemenitih ljudi za tiste, ki hočejo sami biti plemeniti.

Svet je poln lepote za one, ki lepoto ljubijo in iščejo.

Svet je poln ljudi, ki so nam dobri in prijazni, če smo dobrega in prijaznega srca. Tistim pa, ki so kruti in zlobni, so vsi ljudje hinavci in goljufi.

Svet je poln dokazov, da postaja neprenehoma vse boljše za tiste, ki se trudijo, da bi sami postali boljši. Za tiste

pa, ki se ne trudijo, da bi se poboljšali, ni resnično nič drugega, kakor pesimizem ali črnogledstvo.

Svet je poln hrabrosti, poštenosti in plemenitosti za tiste, ki so hrabri, pošteni in plemeniti.

Svet je poln priložnosti tistim, ki so pripravljeni, da bi izrabili priložnosti.

Svet je poln ljudi, ki kar hrepenijo, da bi nam pomagali, dokler dokazujemo, da sami sebi pomagamo.

Svet je poln vzrokov za prepir tistim, ki jih iščejo.

Svet je poln ljubezni za one, ki hočejo in znajo ljubiti.

Vobče je svet poln vsega, da moremo biti srečni.

Opoldanski oblak

Ko sem takole sedel na vrtu in tole pisal, je stal nad menoj oblak v brezkončni višavi in v samotni prostranosti sinjega neba.

Pogledal sem navzgor k njemu, v njegovo daljavo.

Oblak je stal tiho, ni se premaknil ne naprej ne nazaj. Vendar pa se je v njegovi notranjosti nekaj rahlega gibalo,

se razkrajalo in razhajalo, in oblak je postajal zmerom nežnejši in prozornejši.

In naposled mi je izginil izpred oči, posrkala ga je neskončnost vesolja, izginil je v prejasno globino velikih prepadov.

O, da bi mogli biti stavki, ki jih boječe kujem, tako čisti in tihotni, kakor to nebeško dogajanje, in da bi bili potrebni tako, kakor njegova kristalno čista zakonitost!

Viktor Auburtin.

DETEKTIVKA V TRGOVINI

Zanimivo je, kako se ženske uveljavljajo po svetu v tem in onem poklicu, n. pr. kot detektivke v trgovini.

«Prosim vas, kako ste prišli v ta poklic?» sem vprašala prijetno, mlado, elegantno dekle, s katerim sem se slučajno seznanila.

«Imam večletno prakso kot blagajničarka. V eni izmed največjih trgovin sem bila sprejeta samo začasno, dokler se ne vrne z daljšega bolezenskega dopusta že stara moč. Blagajniška služba je odgovorna in naporna...», je razlagala. «Toda gospodu šefu sem se priljubila; ponudil mi je, naj poskusim tajno službo, ko me drugače ne more zaposliti. Tajna služba ni omejena le na nadziranje tatov, temveč se razteza tudi na nadziranje uslužbencev. Sicer si glede svojih bodočih dolžnosti nisem bila na jasnem, ampak ponudbo sem vzlic temu sprejela tako rekoč brez razmišljanja, ker sem vedela, da imam smisel za opazovanje. Blagajničarka mora namreč paziti ne samo na denar, temveč tudi na kupce, na njihov obraz in na ves njihov pojav. Kaj, če da ali prejme ponarejen bankovec? Paziti mora tudi, da ji nihče ne uide brez plačila, ako ni v trgovini druge kontrole. In te v manjših podjetjih ni. Začela sem svoj poklic v manjšem mestu.»

«Takšna služba, ki jo opravljate sedaj, mora biti bolj zanimiva, kakor sedeti ves dan v blagajni...», sem pripomnila.

«Da», je pritrdila. «Čeprav sem šele novinka, bi ne hotela več nazaj. Moje novo delovanje mi strašno ugaja...»

«In kakšno je prav za prav vaše delo v praksi?»

«Oči moram imeti vedno vsepovsod...» se je nasmejala. «Prezreti ne smem prav nobene malenkosti, na primer, ali pride kdo v trgovino v suknji ali brez nje...»

«Da bi si ne izbral suknje, je oblekel in potem odšel, ne da bi jo plačal...?»

«Da... en tak primer sem v svoji kratki praksi že doživela. Bila sem pohvaljena, in prodajalec, ki je hotel svojemu bratu pomagati, da bi prišel poceni do suknje, je bil takoj odpuščen. Tega bi morda jaz ne bila opazila, ker še nisem izkušena, ampak na tistega mladeniča sem postala pozorna zato, ker je bil hudo podoben enemu izmed naših prodajalcev. Zanimalo me je, ali je res njegov sorodnik. Če je, ga bo gotovo poiskal. Nisem se motila. Vse drugo je bilo potem naravna posledica. Mladenič je odhajal v suknji, čeprav je prišel brez nje, in pri blagajni se ni ustavil... V svojem poklicu ne morem in ne smem nikomur prizanašati, niti lastni sestri ne. Nobeno podjetje ne more imeti nepoštenih nameščenecv.

Ko bi koga krila, recimo iz sočutja, bi tudi jaz izgubila zaupanje — in bi me pri tej priči odpustili iz službe.»

«Kako spoznate med množico ljudi, ki prihajajo v trgovino, ravno sumljive osebe...?»

«Na policiji imajo vse take ljudi zapisane. Vsaka velika trgovina ima detektiva, ki je navadno pri vhodu in takoj s posebno signalno napravo opozori vse osebje, naj pazi, češ da je v bližini neka «sraka». Prve dni so me učili detektivi o vseh mogočih zvijačah, o žeparjih itd. ter so me tudi seznanili s slikami že kaznovanih moških in ženskah, ki jim je krađa bila obrt.»

«Ali jih ne morete takoj prijeti, ko se pojavijo?»

«Ne, dokler česa ne zagrešijo ali če se prav takrat ne preganjajo zaradi druge tatvine.»

«Pa se vam kdaj lov posreči...?»

«Se; zasačila sem neko gospo, ki je pobasala cel ducat nogavic.»

«Pa ste jo zalotili prav na delu...?»

«Ne, ampak opazila sem, kako jih je naglo spravila v torbico in hotela izginiti, ne da bi plačala.»

«Dali ste jo kajpak legitimirati, ne...?»

Priložnostne tatvine skušamo poravnati po dobrem in kolikor mogoče mirno. Morda nekdo prvokrat podleže izkušnji in zadnjikrat. Zato ni treba takoj nastopiti z vso trdoto. Seveda s poklicnimi tatovi nimamo usmiljenja.»

«In kaj storite v takem primeru?» Kajne, vzamete mu ukradene reči, pa je?»

«Motite se. Niste uganili... Tisto gospo sem potrepljala po rami... Prestrašila se je. Kako bi se ne, ko je imela slabo vest! In vljudo sem jo povabila k blagajni, češ da gotovo želi plačati. Zavedela se je, malo se je začudila — in se je lahko poskusila upirati. Ampak ni zadela na pravo, ko je zadela na mene. Rekla sem ji samo tole: «No, in ducat nogavic v vaši torbici? Ali morda želite, da bi vas dala legitimirati?» Niti besedice ni več črhnila; plačala je nogavice in odšla. Gotovo je bila vesela, da se je tako poceni izmotala.»

«Ali je bila to revna ženska?»

«Najbrže ne, ker je imela pri sebi dosti denarja — in je bila čisto lepo oblečena.»

«Ali ste v podjetju od jutra do večera?»

«Ah ne, samo od enajstih do treh popoldne, ko hodijo prodajalci izmenoma k obedu. V vsakem oddelku, kjer sta po dva prodajalca, vselej eden odide. To je najugodnejši čas za krađa. Ker je samo en prodajalec, ga tisti, ki ima namen krasti, zaposli s tem, da dolgo izbira, medtem pa njegov tova-

riš, ki je prišel z njim, neopaženo krade. Poklicni tatovi delajo vedno v družbi dveh — treh članov.

«Torej ne delate prav za prav niti celih osem ur?»

«Motite se. Saj sem vam rekla, da spada med moje dolžnosti tudi nadzorovanje uslužbencev — in to ne samo v podjetju, temveč tudi izven službenega časa. Podjetju ne more biti vseeno, kako njegov uslužbenec zasebno živi, ker ne more potrebovati nezanesljivih in lahkomišelnih ljudi. Taki ljudje imajo samo še korak do nepoštenosti. Kdor živi in zapravlja več, kakor dovoljujejo njegove razmere, kdor hodi pogosto v drage in sumljive lokale, kdor se dolgo v noč zabava, tega ljudje nimajo za zanesljivega. Če drugega ne, vsaj sposoben ne bo poštenega dela podnevi in bo lahkomišelnost ravnal tudi z zaupanim blagom.»

«Vse to se raziskuje...?»

«Da, še več in prav podrobno. Dobim naslove in navodila, naj izsledim, kako in kje kdo stanuje, s kom se družijo, kdaj hodi domov, s kom ima poznanje...»

«Oprostite, da vas prekinim — mislim pa, da ima vsak človek pravico do svojega zasebnega življenja... In če pravilno izpolnjuje svoje dolžnosti, ni vse drugo nikomur nič mar — niti njegovemu službodajalcu.»

Osebo sem istega naziranja. Toda trgovska podjetja se na ta način že vnaprej zavarujejo proti vsem mogočim izgubam, ki bi jih utegnile zadeti, ako bi zaposlovala ljudi sumljivega značaja. In pa še to! Saj se tako odkrijejo lahko tudi takšna dejstva, ki uslužbencu koristijo in ki bi se od njih samih nikoli ne izvedela.»

«To je res...», sem pritrdila. «Vsaka reč ima dve strani... Pa ste dobro plačani?»

«Zadovoljna sem; razen stalne, čedne plače dobivam za vožnjo s tramvajem in tudi za nekatere druge izdatke, ki so potrebni. Tako sem bila nekoč poslana v nočni bar, ki je razkošno urejen, a ni na dobrem glasu. Dognala naj bi bila, ali je res, da obiskujeta ta bar dve naši uslužbenki. Na žalost sem ju res našla tam. Dolžnost je dolžnost. Morala sem to javiti, čeprav mi jih je bilo žal. Bili sta takoj odpuščeni.»

«To so morali o vas dobiti najboljše informacije, če so vam sami ponudili tako važno službo.»

«Vidite, na to sploh nisem pomislila, da sem bila očitno tudi jaz pod kontrollo!»

«Ali vas je več v tem novem poklicu?»

«Na to vam ne vem odgovoriti. Dolej se še nisem srečala s koleginjo. Mogoče je, da zanjo ne vem. Tudi jaz

ne povem kar tako vsakomur, kaj sem, in ne vem, kako je to, da sem se vam zaupala. Rekli ste, da boste o meni napisali v časopis. Proti temu ne ugovarjam, samo ime zamolčite — iz razumljivih razlogov.»

«Za fotografijo vas niti ne prosim,» sem ji segla v besedo, «čeprav bi zanimala ne samo čitateljice, ampak tudi predvsem tiste, ki radi kaj izmaknejo v trgovini. To bi se pazili pred vami!»

«Da, tako pa se jim niti ne sanja, da dekle, ki je podobno drugim dekletom in ki se tako nesramno pogaja za nižje cene, v resnici budno opazuje vse kupce in prodajalce.»

Moja nova znanka se je začela od srca smejati. «Strašno bi me bilo sram, da bi se pogajala za ceno, ampak ko samo hlinim nakup, se pogajam, kolikor gre.»

«In prodajalka?»

«Me ne pozna; misli, da sem res prava kupovalka, in se v srcu name huduje. Cene so stalne. Ne sme dajati ceneje v nobenem primeru in, če to stori, dobi pošten nos, ako je sicer spretna in poštena... Tudi tako se preizkušajo.»

«Da bi vas bilo le že kmalu več — saj bi se ženske s svojo bistrovidnostjo v tem poklicu gotovo vsaj tako dobro izkazale kakor moški, ali pa še bolje. Hvala lepa za informacije in na svidenje!»

Dr. Božena P.:

Žena ali samo gospodinja

Gospa Vera je bila že sedem let žena uradnika, ki je bil v dobrem denarnem položaju. Prav nič se ni mogla pritoževati, le to mu je na tihem očitala, da ji nikoli ne da niti najmanjšega zneska za njene posebne izdatke in da ji vsak teden zelo natanko pregleda domače knjigovodstvo. Nikoli ni soglašal z neznatnimi postavkami za ondulacijo in za šiviljo, češ da je to nepotrebno razkošje, čeprav so bili ti izdatki zelo skromni v primeri z računi gospoda soproga za vino in tobak. Ker je gospa Vera hotela imeti doma mir, je

Sodoben
ČLOVEK
PIJE

Kneippovo
SLADNO KAVO

omejila svoje izdatke in je črtala tedensko ondulacijo.

Ampak gospa Vera je slabo zadela. Njena gladko počesana glava možu ni ugajala, in v sedmem letu zakona so ga omamili zlati valovi las gospodične, ki je bila strojepiska v njegovi pisarni. Bila je tako lepo oblečena in počesana, dišala je po jasminu in nohti so se ji svetili kakor briljanti. Prej je bila dalje časa v odvetniški pisarni in se je bahala, da se je tam marsikaj praktičnega naučila. Zato se je mož gospe Vere prenekateri večer z njo posvetoval, kako bi se mogel čimprej rešiti zakona, da bi mogel potem položiti svoje srce pred njene drobne nožice. In napravila sta zanimiv načrt.

Gospa Vera spočetka sploh ni hotela nič slišati o ločitvi zakona. Potem pa ji je mož izjavil, da bo ločitev samo na oko in da ji bo plačeval vsak mesec 1000 dinarjev za njene posebne potrebe, ne da bi zahteval za to obračun. Živel bo še naprej z njo. Ločitev želi samo iz gospodarskih razlogov. Gospa Vera je slednjič privolila in vzela celo še krivdo nase.

Sodišče je poslalo gospe Veri razsodbo, da bo zakon ločen od mize in postelje po njeni krivdi, ker ni prišla k sodišču. Vera se je temu smejala, zakaj po ločitvi se pri njima ni nič izpremenilo — niti postelj niti miza. Gospa Vera je dobivala svojih tisoč dinarjev in je zdaj lahko poljubno hodila k frizerju, k šivilji, v kino, da celo v slaščičarno. Ta sladka idila je trajala pol leta. Zdajci pa je spet nekaj prišlo od sodišča. Mož je zahteval razporoko tega ločenega zakona. Kakor da je v gospo Vero treščilo. Tega se res ni nadejala. In ko je prosila moža, da bi ji to pojasnil, jo je odpravil z nekoliko kratkimi besedami: Da je po

svoji krivdi ločena žena, ki nima pravice do pokojnine ne do vzdrževalnine. Tistih tisoč dinarjev ji je dajal kot plačo gospodinji, ki naj bi mu gospodinjala dotlej, dokler ne pride nova žena, njegova lepa ondulirana plavalaska.

Pred ločitvenim sodnikom je gospa Vera izjokala vso svojo bolešt in svoje razočaranje. Pripovedovala mu je o srečnem zakonskem sožitju po ločitvi in o tem, da ji je mož zagotavljal, da je ne bo nikoli zapustil in da želi ločitev samo iz gospodarskih razlogov. Bila je sreča za gospo Vero, da je mogla tudi njena postrežnica izpričati, kako rajsko sta skupaj živela gospod in gospa v preteklih mesecih.

Čeprav je bil zakon ločen po krivdi gospe Vere, ni njen mož dosegel razporeke, četudi je šel do vseh inštanec. Povsod so mu sodniki rekli, da so vse posledice ločitve prenehale s tem, ker sta oba zakonca po ločitvi nadaljevala zakonsko sožitje.

Sreča gospe Vere je bila v tem, da ni postala samo «gospodinja» v hiši svojega moža, in v tem, da se ji je slednjič mož spokorno vrnil, ko mu je lična plavalaska tako slabo svetovala.

Skrbite za redno stolico.

Poskusite Leo-pilule, ki že po petih, šestih urah dovedejo do lahkega in prijetnega odvajanja.

Oglas reg. pod Sp. br. 969 od 28. X. 1938

Leo-pilule

Lajec
Dipl. optik

*Vsaka očala
po meri
zato dobrosedeča in
jasen pogled pri*

LJUBLJANA
PASAŽA
NEBOTIČNIKA

M·A·N·

DIESEL

tovorni avtomobili

„DESA“ D. Z O. Z.

OPEL *osebni avtomobili*

OPEL - BLITZ

tovorni avtomobili

„BEKA“ D. Z O. Z.

Avtomobili na skladišču.

L J U B L J A N A, C E L O V Š K A C E S T A 3 8

Teta, pridi!

Karel je vrgel pismo v kot.

«Neumna misel, Metka!»

«Kaj naj storiva?»

«Teta Mina menda misli, da sva postavila hišico za njo!»

«No, denar nama je zanjo posodila!» je pripomnila Metka.

«Prav tako bi si ga bil lahko izposodil v banki; ta bi vsaj ne pisala že po treh mesecih: »Pridem za štiri tedne na obisk!« In to prav takrat, ko imam dopust, ko bi bil slednjič lahko vendarle ves dan s teboj sam! Človek je zmeraj z doma in, ko se zvečer vrne, si utrujena in molčeča. Niti ne veš, kako sem se veselil na teh nekaj tednov dopusta. Zdaj pa se nama pripelje tvoja teta!»

«Moja teta je navsezadnje tudi tvoja teta, Karel!»

«Na žalost.»

«Ali hočeš morda reči, da...»

«Ne, Metka, tega nočem reči. Samo to mislim, da bi jaz z njo hitro opravil, ko bi bila moja teta! S tvojo teto pa ne morem tako naglo. Zakaj če bi užalil tvojo teto, bi bila užaljena tudi tvoja mati in potem še ti, ker je užaljena tvoja mati. In ker si užaljena ti, je užaljena tvoja mati dvojno. Pa bi šla k teti, ki je že itak tudi užaljena — ne, tako to ne gre!»

«Torej kako pa, Karel?»

Karel je premišljal.

«Izmisliva si kako laž. Napiševa ji, da sem bolan.»

«Potem bo teta prišla, da bi me tolažila.»

«Pa ji napiši, da si ti bolna!»

«Prišla mi bo streč.»

«Napiši ji, da sva bolna oba!»

«Potem bo še tem prej prišla. Dobro ve, da nimava služkinje, in nama bo hotela gospodinjiti.»

Karel si je z obema rokama ril v laseh.

«Ah, Metka, kaj res ni mogoče, da bi midva ostala sama?»

«Je, Karel!»

«Kako pa?»

«Odpotovati morava.»

«Odpotovati? Toda denarja nimava, Metka!»

«Toliko ga že imaš!»

«Če se odpeljeva, bo rekla teta Mina, da potujeva za njen denar. Še zdaj jo vidim pred seboj, to dobričino, kako mi s kislim nasmehom preštevava posojilo trikrat zaporedoma na

Dr. R. W. Pearson

ZDRAVJE

s pomočjo zdravilnih svojstev zelišč, odnosno «Hersan čaja», mešanice posebnih zdravilnih zelišč po predpisu doktorja R. W. Pearsona, šefa zdravnika v Bengaliji (Angl. Indija).

Po dolgoletnih izkustvih je določena vrednost «Hersan čaja», in sicer z nedvomnim uspehom

pri boleznih: pri poapnenju arterij, pri boleznih kronnega obtoka, ženskih boleznih, med menstruacijo (mesečnim perilom), pri migreni, revmatizmu, boleznih ledvic in jeter, motnjah v želodcu, pri zastrupljenju, zapeki, protinu, črevesnih boleznih, hemeroidih, pri splošnem in preneglem debelenju, zoper zgago. — «Hersan čaj» se dobi v vseh lekarnah. Vzorec Vam pošlje brezplačno:

RADIOSAN, ZAGREB, Dukljaninova 1

Reg. št. 14.091/1935

HERSAN

mizi, samo da bi ne pozabil, kako ji moram biti za ta denar hvaležen. Ne, Metka, ne morem videti tete pri nas! To bi bilo strašno! Ampak odpotovati tudi ne moreva. Čisto preprosto ji napiševa, da sva odpotovala. V resnici pa ostaneva doma.»

«To ne gre, Karel.»

«Zakaj pa ne?»

«Saj morava vendar teti od povsod pošiljati razglednice, drugače bo užaljena. In če le mogoče, razglednico s hotelom, kjer sva se nastanila. S križčkom na oknu, kjer stanujeva. To ima teta rada.»

Karel je globoko vzdihnil.

«Torej dobro — odpeljeva se. — Ampak kam?»

«Na jug, Karel.»

«To se ti kaj lahko reče, Metka. Na jug? Pa veš, koliko to stane?»

Metka je nežno rekla:

«Morava, Karel.»

«Pa zakaj bi morala?»

«Drugače bo teta hotela k nama.»

«In na jug ne?»

«Ne, tamošnjega podnebja ne prenese.»

«To je nazadnje pravilen razlog,» je pritrdil Karel. «Škoda, da si nisva sezidala hišice kar na jugu!»

Metka se je dobrikavo oklenila moža: «Torej odpotujeva?»

«Če ni druge rešitve!»

«Ah — Karel, to bo lepo! Takoj si dam narediti novo obleko, belo obleko in modro obleko in eno rdečo obleko in potni kostum in večerno toaleto. In nov dežnik si kupim pa dva nova kovčega in škatlo za klobuke; čevlje si bom kupila šele tam in dober parfum tudi. Oh — Karel — to bo krasno! Moj Bog, zdaj sem se domislila, da si moram kupiti tudi klobuke; enega za pot, drugega h kostumu pa baret za slabo vreme in lep majhen klobuček k večerni toaleti. — Veš kaj, kar grem nakupovat. Ah — Karel, to bo lepo!»

Karel je razumel. Karel je to prav dobro razumel, tako da je brž vzel klobuk, teklen na pošto in poslal teti Mini brzojavko:

«Pridi čimprej! Veselim se nate.
Karel.»

Zakaj če ti grozi dvojno zlo, si izberi vselej manjše...

**Varuj in neguj svoje zobe,
dvakrat na dan s:**

Chlorodont-zobno pasto

SPOMLADANSKI VELESEJEM V LJUBLJANI

od 1. do 10. junija bo že 47. razstavna prireditev v Ljubljani. To pomeni 20 let razstavnotehničnega dela v službi gospodarskega in kulturnega napredka našega naroda. Če tudi bo ta velesejem vojni velesejem, kakor imenujejo sejme, ki se vrše v času te nove evropske vojne, bo vendarle obsegal vse glavne panoge industrijske proizvodnje, pa tudi domača obrt bo prav lepo zastopana. Nadvse delavna ljubljanska zveza gospodinj bo priredila razstavo «Naša prehrana», Mestna občina ljubljanska razstavo «Pasivna obramba prebivalstva v primeru zračnega napada». Obe ti razstavi sta posebno aktualni. Gospodinje so dandanes vse bolj primorane varčevati pri hrani. Na tej razstavi bo Zveza gospodinj pokazala poglavitne snovi, ki jih potrebuje telo za prehrano, in s takim znanjem bo omogočeno gospodinji, da z manjšimi količinami, z manjšimi izdatki pravilno in zadostno prehrani svojo rodbino. Velik pomen obrambne

razstave pa je sam po sebi umljiv; vsakemu je naravnost dolžnost, da si jo ogleda, da bo v primeru potrebe mogel in znal pomagati sebi in drugim. Nekaj povsem novega bo «Razstava zobne tehnike». To bo prva razstava te vrste v naši državi in na Balkanu sploh. Namen te razstave je seznaniti široke ljudske plasti s principi nadomeščanja izgubljenih zob in podati pregled razvitka zobne tehnike.

Vsak bo našel na velesejmu nekaj zase in zato naj si tudi vsakdo uredi svoje poslovno potovanje v Ljubljano tako, da bo to potovanje zvezal z ogledom velesejma, da bo tukaj nakupil blago in oddal svoja naročila.

Na železnici ima vsak obiskovalec brezplačen povratek, če si pri odhodu na postaji poleg cele vozne karte nabavi še rumeno železniško izkaznico za din 2.— in si preskrbi potrdilo o obisku velesejma, ki ga bo dobil na velesejmski blagajni.

Pa še nekaj! Kuponi velesejmskih vstopnic bodo žrebani, in izžrebani lastniki bodo nagrajeni s praktičnimi darili.

Sladni sladkor v vsakdanji prehrani.

Ta fina hrana je postala v toku časa sestavni del vsakdanje prehrane najširših ljudskih slojev. Zakaj jedro Kneipove sladne kave, s katero pripravljajo danes milijoni gospodinj belo kavo, sestoji iz karameliziranega sladnega sladkorja; tri četrtine teže te kvalitetne sladne kave so dragoceni sladni sladkor, ki daje kavi redilnost in izredno fin okus.

Modri cvet in vsakdanji zajtrk.

Na poletnih izprehodih ste gotovo že opazili ob poljskih potih rastlino z lepim modrim cvetom. To je potrošnik, najbližji sorodnik požlahtnejne cikoriije, iz katere se izdeluje Pravi Franck. Naše gospodinje uporabljajo že desetletja ta pridatek za vsako kavo, ker daje fin, poln okus in lepo barvo, vrh tega pa prija tudi zdravju.

Zlobna prijateljica.

«Včeraj sem slavila svojo tridesetletnico.»

«No, saj je bil že najvišji čas.»

Če je kaka vera tako močna, da bi lahko prestavljala gore, potem je to vera v lastno moč.

*

Predober človek je kakor obešalnik — vsak mu kaj obesi, in vse potprežljivo nosi.

Otona Ring-a tekoči lep

Syndetikon

skleji, zlepi, skita vse.

Jože Žabjek

KNJIGOVEZNICA
L J U B L J A N A
DALMATINOVA 10

Najmoderneje urejena delavnica za vsa knjigoveška dela. Hitra in točna postrežba pri nizkih cenah. Izdelovanje posebnih akcidenčnih vezav po individualnih osnutkih. Trgovske knjige po naročilu, lastni črtni stroj za vse vrste rastriranih tiskovin. Izvirne platnice za »ŽENO IN DOM«

TELEFON 24-87

KLIŠEJE

ENO- IN VEČBARVNE

JUGOGRAFIKA

LJUBLJANA, SV. PETRA NASIP 23

«PRIJATELJ» izhaja vsakega 15. v mesecu. Rokopisi se ne vračajo. Naročnina je: letno 12 števil revije «PRIJATELJ» in priloga «Za pridne roke» din 62.—. Če se plačuje v obrokih, je četrtletna naročnina din 17.—. — Odgovorni urednik Emil Podkrajšek v Ljubljani. Za prilogo «Za pridne roke» odgovarja Rija Podkrajšek. — Uredništvo in uprava v Ljubljani, Dalmatinova ul. 8/I. Tel. 21-32. Tisk Delniške tiskarne d. d. v Ljubljani. Za tiskarno odgovoren Francè Pintar.

ODLIČNO SE VAM BO PODAL

kateri koli izmed teh naših modernih površnikov

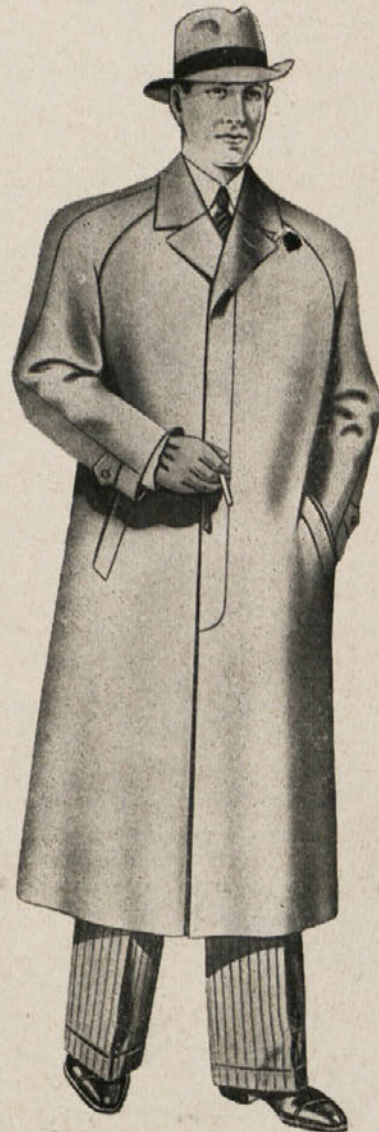
U 18-15. Pomladni površnik, krojen po najnovejši modi, «slipon»-kroj, iz čisto volnenega gabardena, s fino svileno podlogo in prvovrstnim priborom Din **840.-**

Fin moški klobuk iz zajčje dlake, v vseh modernih barvah Din **145.-**

U 18-14. Pomladni površnik, izredno eleganten kroj, najnovejša moda, našiti žepi, široki reverji, široka ravna linija, čisto volnena tkanina Din **790.-**

Moški klobuk odlične kakovosti, v vseh modernih barvah Din **90.-**

U 18-11. Površnik iz balonske svile, v najnovejših barvah, zelo praktičen za vsako priložnost, nepremočljiv, dvojen Din **580.-**, enojen Din **450.-**

Moški klobuk, v vseh modnih barvah Din **55.-**

POVRŠNIKI IN OBLEKE
(prodaja v II. nadstr.)
KLOBUKI, PERILO, KRA-
VATE, NOGAVICE itd.
(prodaja v pritličju)

V e l e b l a g o v n i c a

Kastner & Ohler

Z a g r e b , I l i c a 4 i n 6

ZA POMLAD DOBRO IN TRPEŽNO OBUTEV

49

5761—05802

Deške fleksibilne sandale iz močnega usnja, z lepim okrasom in zapono čez nart. Velikost 2 Din 59,—, velikost 3 Din 69,—, velikost 4 Din 79,—.

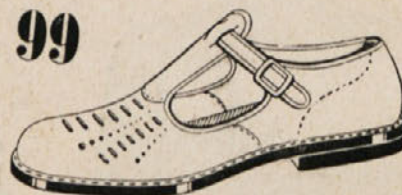
49

3805—9644

Lepe domače copate iz baržuna, podložene s klobučevino, z usnjenimi podplati in nizkimi petami. Izdelujemo jih v rjavi in rdeči barvi.

99

2967—44800

Lažke moške usnjene sandale iz mehkega usnja, z usnjenimi podplati in petami.

49

5222—48801

Deski nizki čevlji iz močnega boksa, z nerazstgljivimi gumijevimi podplati. Za živahno deco ni boljše niti trpežnejše obutve. Velikost 3 Din 59,—, velikost 4 Din 69,—.

69

2405—6553

Udobni in laški čevlji iz diftina, s pol visoko peto. Zelo primerni za pisarno in izprehod.

149

2927—44630

Močni moški čevlji za strapac, izdelani iz boksa, z usnjenimi podplati in petami.

69

6922—44609

Močni deski nizki čevlji, izdelani iz boksa, z usnjenimi podplati in petami. Velikost 3 Din 79,—, velikost 4 Din 99,—.

129

2875—66119

Okusni ženski čevlji iz laka, kombinirani z irhovino, s pol visokimi petami. Za večer in izprehod.

169

3939—44722

Trpežni moški čevlji iz boksa, z močnimi šivanimi podplati in petami.

99

4624—44655

Dekliški čevlji na stogle, iz močnega usnja in z usnjenimi podplati. Izdelujemo jih v črni in rjavi barvi.

129

2625—44154

Zelo udobni ženski čevlji iz finega telečjega boksa, čez nart okrašeni z okusnim jezikom. Izdelujemo jih v črni in rjavi barvi.

15

Seka

Poceni in trpežne ženske nogavice iz umetne svile. Izdelujemo jih v vseh barvah in niansah.

Stata